

05/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista – Hallituksen esitykseen perustuvat arviot

Kaarlo Reipas ja Mikko Sankala



Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

05/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

**Laskelmia vuoden 2017
työeläkeuudistuksen vaikutuksista
– Hallituksen esitykseen perustuvat arviot**

Kaarlo Reipas ja Mikko Sankala



Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 029 411 20 • Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon 029 411 20 • Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Telephone +358 29 411 20 • Fax +358 9 148 1172

Helsinki 2015

ISBN 978-951-691-222-9 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

SAATE

Eduskunta käsittelee syksyllä 2015 pääministeri Juha Sipilän hallituksen esitystä työeläkelakien muuttamisesta vuoden 2017 alusta. Uudistuksella tavoitellaan eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä ja työurien pidentämistä.

Eläketurvakeskus on julkaissut syksyllä 2014 alustavia laskelmia työmarkkinajärjestöjen neuvotteleman sopimuksen vaikutuksista. Alkuvuonna 2015 laskelmat julkaistiin kattavammassa raportissa ”Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista” (Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2015). Näiden raporttien julkaisemisen jälkeen moni kaavailun eläkeuudistuksen yksityiskohdista on tarkentunut sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellun hallituksen esityksen valmistelutyössä.

Nyt käsillä oleva raportti sisältää hallituksen esityksen mukaisesti päivitettyt laskelmat uudistuksen vaikutuksista työeläkemenoihin, työeläkkeiden rahoitukseen ja keskimääräiseen etuustasoon sekä eri sukupolvien eläkemaksuihin ja etuuksiin. Eläkeuudistusta koskevien yksityiskohtien huomioimisen lisäksi laskelmat on päivitetty vastaamaan tuoreimpia tietoja talouden toteutuneesta kehityksestä ja lähitulevaisuuden näkymistä. Raporttiin sisältyy herkkyyslaskelmia.

Kaarlo Reipas ja Mikko Sankala ovat laatineet raportin ja siinä esiteltävät laskelmat. Raportin taittotyön on tehnyt Heidi Nyman. Katri Saarteinen suunnitteli kannet.

Mikko Kautto

Johtaja, Eläketurvakeskus

ABSTRAKTI

Raportissa esitetään ennustelaskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen vaikutuksista. Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen PTS-laskentamalliin.

Hallituksen esityksen arvioidaan myöhentävän eläkkeelle siirtymistä, lähinnä vanhuuseläkeiän korotusten takia. Tämän seurauksena työurat pidentyvät, työllisyys paranee ja eläkeläisten lukumäärä kasvaa vastaisuudessa maltillisemmin. Arvioiden mukaan vuotuiset työeläkemenot suhteessa vakuutettuun työtulosummaan pienenevät esityksen seurauksena lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Vaikutus muodostuu sekä eläkemenojen pienentymisestä että työtulosumman kasvusta ja on julkisella sektorilla TyEL:iä voimakkaampi.

TyEL-menojen pienentyminen hallituksen esityksen seurauksena mahdollistaa matalamman maksutason. TyEL-maksu voidaan arvion mukaan pitää 24,4 prosenttiyksikön suuruisena 2060-luvun loppupuolelle saakka.

Keskieläkkeiden arvioidaan kasvavan hallituksen esityksen seurauksena muun muassa työurien pidentymisen ja elinaikakertoimen lieventymisen takia. Lyhenevän eläkeajan takia hallituksen esitys kuitenkin keskimäärin vähentää 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla syntyneiden henkilöiden elinkaaren aikaisia TyEL-eläketuloja. Jos TyEL-maksu pidetään 24,4 prosentissa 2060-luvulle asti, kasvattaa uudistus vuosina 1960–2000 syntyneiden henkilöiden elinkaaren aikana maksamia TyEL-maksuja. Hallituksen esityksen vaikutus jo karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvoihin on vähäinen eri tekijöiden vaikuttaessa eri suuntiin.

Tuleva talouskehitys vaikuttaa jatkossakin merkittävästi työeläkkeiden rahoitukseen. Työeläkkeiden rahoitus pohjan kaventuminen esimerkiksi hitaamman ansiotason kasvun tai työllisyyden heikentymisen myötä pienentää eläkemaksujen kautta kertyvää maksutuloa, ellei eläkemaksuja koroteta. Myös eläkevaroille saatava tuotto vaikuttaa olennaisesti eläkemenojen kustantamiseen tarvittavan eläkemaksun suuruuteen. Herkkyyslaskelmien perusteella heikompi talouskehitys voi nostaa eläkkeiden rahoittamiseen vaadittavaa TyEL-maksutasa usealla prosenttiyksiköllä.

ABSTRACT

In this report, we present projections of the effects of the government bill on the 2017 pension reform. Our projections are based on the long-term projection (LTP) model of the Finnish Centre for Pensions.

We estimate that the government bill will postpone retirement, mainly due to the increases in retirement ages. As a result, working lives will be extended, employment will improve and the number of retirees will grow more moderately in the future. According to our estimates, the annual earnings-related pension expenditure relative to the insured earnings will decrease in the short- and medium-term as a result of the bill. This effect is due to both a reduction in pension expenditure and an increase in the earnings, and the effect will be stronger in the public sector than in the part of the private sector that is governed by the Employees Pensions Act.

The reduction in the pension expenditure under the Employees Pensions Act as a result of the government bill will allow for a lower contribution level. According to our projection based on the government bill, the contribution under the Employees Pensions Act can be kept at 24.4 percentage points until the end of the 2060s.

The average pensions are estimated to grow as a result of the government bill due to, among other things, extended working lives and a mitigated life expectancy coefficient. Due to the reduced time spent in retirement, however, the government bill will reduce, on average, the life-cycle pension income under the Employees Pensions Act for persons born in the 1960s, the 1970s and the 1980s. If the contribution rate under the Employees Pensions Act is kept at 24.4 per cent until the 2060s, the amount of contributions paid by those born between the 1960s and the 2000s over their lifespan will increase. The impact of the government bill on the capital value of already accrued pensions will be minor, as different factors will affect in different directions.

The economic outlook will affect the financing of earnings-related pensions in a significant way also in the future. If the financial basis of earnings-related pensions becomes narrower due to, for example, a slower growth in earnings or weaker employment rates, the premium income that accrues via pension contributions will be reduced, unless the pension contributions are raised. The received investment returns on pension assets will also significantly affect the size of the pension contribution required to cover the pension expenditure. Based on sensitivity analyses, the contribution level under the Employees Pensions Act that is required to finance pensions may have to be raised by several percentage points due to a weaker economic development.

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa esitetään ennustelaskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen vaikutuksista. Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen PTS-laskentamalliin.

Hallituksen esityksen mukaan vanhuuseläkeikä nousee vuoteen 2027 mennessä 65 vuoteen, minkä jälkeen se määräytyy elinajanodotteen kehityksen perusteella. Vanhuuseläkeiän arvioidaan nousevan 65 vuoteen ja 9 kuukauteen vuonna 1970 syntyneillä ja 67 vuoteen ja 7 kuukauteen vuonna 1990 syntyneillä.

Hallituksen esityksen arvioidaan myöhentävän eläkkeelle siirtymistä 1,3 vuodella vuoteen 2040 mennessä ja lähes kahdella vuodella vuoteen 2080 mennessä, kun mittarina käytetään eläkkeellesiirtymisiän odotetta. Pitkällä aikavälillä tämä vähentää eläkeläisten lukumäärää, mikä näkyy sekä työllisten että työttömien lukumäärän kasvuna.

Arvioiden mukaan vuotuiset työeläkemenot suhteessa vakuutettuun työtulosummaan pienenevät esityksen seurauksena. Vaikutus eläkemenoprosenttiin on suurimmillaan noin kaksi prosenttiyksikköä 2030- ja 2040-luvuilla, ja muodostuu sekä eläkemenojen pienentymisestä että työtulosumman kasvusta. Pitemmällä aikavälillä esitys kasvattaa sekä työtulosummaa että eläkemenoja, ja esityksen mukaisessa laskelmassa eläkemenoprosentti palautuu nykylakilaskelman tasolle.

Julkisen sektorin eläkemenoprosentti pienenee TyEL:n mukaista menoprosenttia enemmän, koska eläkemenotkin ovat työtulosummaan suhteutettuna suuremmat. Vaikutus YEL:n ja MYEL:n eläkemenoprosentteihin on suurempi ja pitempiaikainen kuin muiden lakien mukaisiin eläkemenoihin. Tämä johtuu siitä, että muita työeläkelajeja esitetään muutettavan niin, että palkansaajan työeläkevakuutusmaksua ei jatkossa vähennettäisi eläkettä kartuttavasta ansiosta. YEL:n ja MYEL:n mukaisessa vakuutuksessa tätä vähennystä ei tehdä nykyisinkään.

TyEL-eläkemenojen pienentyminen mahdollistaa uudistuksen mukaisessa laskelmas- sa nykylakilaskelmaa matalamman maksutason. TyEL-maksu voidaan arvion mukaan pitää 24,4 prosentin suuruisena 2060-luvun loppupuolelle saakka. Vaihtoehtoisesti maksua voidaan madaltaa 2020-luvun loppupuolelta lähtien. Tällöin TyEL-varojen määrä suhteessa vakuutettuun palkkasummaan jää matalammalle tasolle, jolloin pitkällä aikavälillä maksua joudutaan korottamaan nopeammin eläkemenojen kasvaessa.

Eläkkeen määräytymistä koskevien sääntöjen muuttumisen ja työurien pidentymisen seurauksena keskieläkkeiden arvioidaan suurenevan. Erityisesti elinaikakertoimen lieventyminen kasvattaa vuonna 1965 ja myöhemmin syntyneiden eläkkeitä. Vuonna 1960 syntyneillä keskieläkkeet kasvavat uudistuksen seurauksena noin kaksi prosenttia, kun vuonna 1980 syntyneillä vaikutus on jo lähes kymmenen prosenttia.

Hallituksen esitys keskimäärin vähentää 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla syntyneiden henkilöiden elinkaaren aikaisia TyEL-eläketuloja, lähinnä eläkeajan lyhentymisen takia. Vaikutus on suurimmillaan noin kolme prosenttia vuosina 1970–1975 syntyneillä ikäluokilla. Esityksen vaikutus elinkaaren aikaisiin TyEL-maksuihin riippuu vahvasti siitä, miten TyEL-maksu jatkossa kehittyy. Jos TyEL-maksu pidetään 24,4 prosentissa 2060-luvulle asti,

kasvattaa uudistus vuosina 1960–2000 syntyneiden henkilöiden maksamien TyEL-maksujen pääoma-arvoa. Jos maksua alennetaan keskipitkällä aikavälillä, pienenevät maksettujen TyEL-maksujen pääoma-arvot vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneillä ikäluokilla.

Hallituksen esityksen vaikutus jo karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvoihin on vähäinen eri tekijöiden vaikuttaessa eri suuntiin. Eläkeiän nosto pienentää karttuneiden eläkkeiden arvoa, koska eläkeiän korotusta ei huomioida elinaikakertoimen määrittelyssä alusta alkaen. Karttuneiden eläkkeiden arvoa puolestaan nostaa muun muassa alimman eläkeiän jälkeen eläkkeeseen laskettava lykkäyskorotus sekä uudet varhaiseläkemuodot. Karttuneiden eläkkeiden määrä vuoden 2014 lopulla on nykyisin mukaisessa laskelmassa 604,8 miljardia euroa ja uudistuksen mukaisessa laskelmassa 606,8 miljardia euroa 3,5 prosentin korkokannalla laskettuna.

Tuleva talouskehitys vaikuttaa jatkossakin merkittävästi työeläkkeiden rahoitukseen. Työeläkkeiden rahoitusohjan kaventuminen esimerkiksi hitaamman ansiotason kasvun tai työllisyyden heikentymisen myötä pienentää eläkemaksujen kautta kertyvää maksutuloa, ellei eläkemaksuja koroteta. Myös eläkevaroilta saatava tuotto vaikuttaa olennaisesti eläkemenojen kustantamiseen tarvittavan eläkemaksun suuruuteen. Tulevan talouskehityksen vaikutusta tutkitaan kahdella herkkyyyslaskelmalla, joista toisessa talouskasvu on pysyvästi peruslaskelmaa hitaampaa ja toisessa heikko taloussuhdanne hidastaa väliaikaisesti talouden kasvua. Herkkyyyslaskelmien perusteella heikompi talouskehitys voi nostaa eläkkeiden rahoittamiseen vaadittavaa TyEL-maksutasoa usealla prosenttiyksiköllä.

SISÄLTÖ

Johdanto	11
1 Peruslaskelmat	12
1.1 Eläkkeelle siirtyminen ja työllisyys.....	13
1.2 Eläkemenojen kehitys.....	15
1.3 Työntekijän eläkelain menojen rahoitus.....	17
1.4 Eläkkeiden suuruus ja sukupolvivaikutukset.....	19
1.5 Vaikutus karttuneisiin eläkeoikeuksiin.....	23
2 Hitaan talouskasvun vaihtoehdot	24
2.1 Pysyvän hitaamman talouskasvun vaihtoehto.....	24
2.2 Heikkomman taloussuhdanteen vaihtoehto.....	28
3 Vertailu aiempiin laskelmiin	31
4 Vaihtoehtoinen TyEL-maksutaso	35
Lähteet	37
Liite 1. Tasoittamattomat eläkemenoprosentit	38

Johdanto

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt neuvottelivat syksyllä 2014 eläkeuudistuksesta, jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2017 alussa. Hallituksen esityksen valmistelu aloitettiin sosi-aali- ja terveysministeriön johdolla pian sopimuksen solmimisen jälkeen. Eläketurvakeskus arvioi eläkeuudistuksen taloudellisia vaikutuksia sekä työmarkkinaosapuolten neuvottelu-jen aikana että sopimuksen synnyttyä. Vaikutuslaskelmista julkaistiin keväällä 2015 raport-ti *Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista* (Kautto ja Risku (toim.) 2015).

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa tarkennettiin monia kaavaillun eläkeuudistuk-sen yksityiskohtia, joihin ei sopimuksessa otettu kantaa. Eläketurvakeskus osallistui talou-dellisten vaikutusten arviointiin myös hallituksen esityksen valmistelun aikana. Jatkovalmis-telussa täsmentyneiden yksityiskohtien sekä muuttuneen taloustilanteen takia laskelmien tu-lokset poikkeavat hieman edellä mainitun raportin arvioista. Tässä julkaisussa esitellään hal-lituksen esityksen vaikutusarvion taustalla olleita laskelmia.

Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskentamalliin (PTS), jo-ka on keskiarvotekniikkaan perustuva simulaatio Suomen työeläkejärjestelmästä. Mallia on esitelty tarkemmin raportissa *Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2013* (Risku ym. 2013).

Luvussa 1 esitellään hallituksen esityksen vaikutusarviolaskelmat. Luvussa esitetään ar-vioita hallituksen esityksen vaikutuksista eläkkeelle siirtymiseen ja työllisyyteen, keskieläk-keisiin ja elinaikaisiin eläketuloihin, eläkelakikohtaisiin eläkemenoihin, TyEL:n mukaisen eläketurvan rahoitukseen sekä karttuneisiin eläkeoikeuksiin.

Luvussa 2 esitetään arvio heikomman talouskehityksen vaikutuksesta eläkemenoihin ja eläketurvan rahoitukseen. Luvussa tarkastellaan sekä pysyvästi hitaammaksi jäävän talous-kasvun vaikutusta että heikomman taloussuhdanteen vaikutusta eläkejärjestelmään.

Luvussa 3 on vertailtu aiemmin julkaistun vaikutusarvioraportin ja hallituksen esityksen vaikutusarviolaskelmien välisiä eroja. Tässä raportissa esitelty laskelma tuottaa hieman ke-vään raportin laskelmaa korkeamman eläkemenon. Eron syyt on jaoteltu hallituksen esityk-sen valmistelussa täsmentyneisiin yksityiskohtiin sekä toteutuneen kehityksen ja lähitulevai-suuden näkymien päivittymiseen. Näiden lisäksi osittaisen vanhuuseläkkeen alkavuusoletus-ta on laskelmien välillä tarkistettu.

Luvussa 4 tarkastellaan vaihtoehtoista tapaa määrittää TyEL-maksu ja tutkitaan vaihto-ehdoisen maksukehityksen vaikutuksia eläkeuudistuslaskelman tuloksiin.

1 Peruslaskelmat

Tämä luku sisältää arvioita eläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen vaikutuksista. Arviot perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskentamallilla (PTS) tehtyihin laskelmiin. Vaikutuksia on arvioitu vertailemalla vuoden 2017 eläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaista lainsäädäntöä vastaavaa laskelmaa (uudistuslaskelma) sitä edeltävää lainsäädäntöä vastaavaan laskelmaan (nykylakilaskelma).

Laskelmissa on käytetty samoja pitkän aikavälin oletuksia kuin raportissa *Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista* (Kautto ja Risku (toim.) 2015). Pitkällä aikavälillä kuluttajahintaindeksin on oletettu kasvavan 1,7 % vuodessa ja reaalisen ansiotason 1,6 % vuodessa. Eläkevaroille on oletettu saatavan 3,5 % reaalin vuosituotto. Vastaisen väestökehityksen on oletettu noudattavan Tilastokeskuksen väestöennustetta vuoteen 2060 asti. Laskelmiin on päivitetty keväällä talouden lyhyen aikavälin suhdanne-ennuste sekä toteutuneita tietoja vuosilta 2014 ja 2015.

Taulukossa 1.1 on esitetty nykylakilaskelman mukaiset tulokset, sekä hallituksen esityksen vaikutukset. Tulokset koskevat pääsääntöisesti kaikkia työeläkelakeja.

Taulukko 1.1.

Laskelman tulokset. Rahamäärät vuoden 2014 hintatasossa.

	2015	2020	2040	2060	2080
Eläkkeellesiirtymisiin odote					
Nykylaki	61,3	61,7	62,3	62,7	62,8
Esityksen vaikutus	0,0	0,3	1,3	1,7	1,9
Työllisten lukumäärä, tuhansia					
Nykylaki	2 299	2 353	2 441	2 470	2 522
Esityksen vaikutus	0	6	53	77	91
Eläkkeensaajien lukumäärä, tuhansia					
Nykylaki	1 423	1 518	1 750	1 904	2 056
Esityksen vaikutus	0	19	-67	-116	-140
Kokonaiseläkemeno, mrd. euroa vuoden 2014 hintatasossa					
Nykylaki	28,6	32,1	44,3	59,7	84,1
Esityksen vaikutus	0,0	0,1	-1,7	-1,6	1,4
Kokonaiseläkemeno, prosenttia BKT:sta					
Nykylaki	13,9	15,1	14,2	13,7	13,7
Esityksen vaikutus	0,0	-0,2	-0,9	-0,7	-0,1
Keskieläke, euroa kuukaudessa vuoden 2014 hintatasossa					
Nykylaki	1 621	1 709	2 025	2 509	3 274
Esityksen vaikutus	0	-14	5	117	329
Keskieläke, prosenttia keskipalkasta					
Nykylaki	53,5	55,2	46,4	41,5	39,3
Esityksen vaikutus	0,0	-0,4	0,2	2,0	4,0
TyEL-eläkemeno, prosenttia palkkasummasta					
Nykylaki	25,9	28,3	27,5	28,3	29,4
Esityksen vaikutus	0,0	-0,3	-1,4	-0,7	0,5
TyEL-maksu, prosenttia palkkasummasta					
Nykylaki	24,0	24,8	24,3	24,6	26,0
Esityksen vaikutus	0,0	-0,4	0,1	-0,2	-1,1
TyEL-varat, prosenttia palkkasummasta					
Nykylaki	227,8	237,7	216,0	219,6	219,9
Esityksen vaikutus	0,0	-0,7	7,9	54,4	68,9

1.1 Eläkkeelle siirtyminen ja työllisyys

Työeläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan alin vanhuuseläkeikä nousee vuonna 1955 syntyneistä lähtien kolmella kuukaudella syntymävuosiluokkaa kohti, kunnes se saavuttaa 65 vuoden tason vuonna 1962 syntyneillä. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden henkilöiden alin vanhuuseläkeikä sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen. Taulukossa 1.2 on arvio kunkin syntymävuosiluokan alimmasta vanhuuseläkeikästä ja tavoite-eläkeikästä.

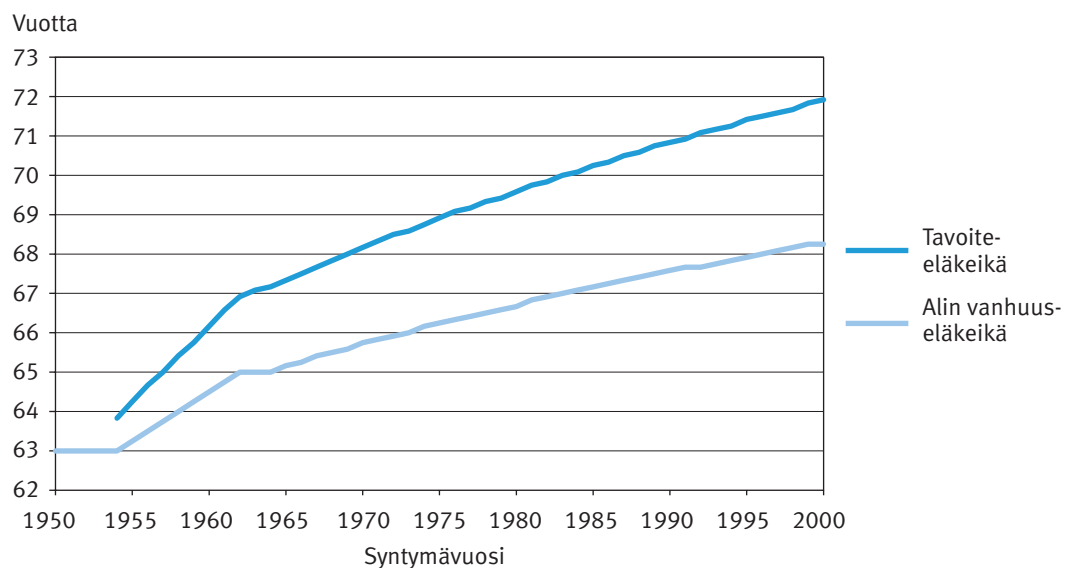
Taulukko 1.2.

Työeläkejärjestelmän ikäraajat. Kursivoidut luvut ovat arvioita.

Syntymävuosi	Alin vanhuuseläkeikä	Tavoite-eläkeikä	Syntymävuosi	Alin vanhuuseläkeikä	Tavoite-eläkeikä
1950	63 v		1964	65 v	67 v 3 kk
1951	63 v		1965	65 v 2 kk	67 v 4 kk
1952	63 v		1966	65 v 3 kk	67 v 6 kk
1953	63 v		1967	65 v 5 kk	67 v 9 kk
1954	63 v	63 v 10 kk	1968	65 v 6 kk	67 v 10 kk
1955	63 v 3 kk	64 v 3 kk	1969	65 v 7 kk	68 v
1956	63 v 6 kk	64 v 9 kk	1970	65 v 9 kk	68 v 3 kk
1957	63 v 9 kk	65 v	1975	66 v 3 kk	68 v 12 kk
1958	64 v	65 v 6 kk	1980	66 v 8 kk	69 v 7 kk
1959	64 v 3 kk	65 v 9 kk	1985	67 v 2 kk	70 v 3 kk
1960	64 v 6 kk	66 v 3 kk	1990	67 v 7 kk	70 v 10 kk
1961	64 v 9 kk	66 v 7 kk	1995	67 v 11 kk	71 v 6 kk
1962	65 v	66 v 12 kk	2000	68 v 3 kk	71 v 12 kk
1963	65 v	67 v 1 kk			

Kuvio 1.1.

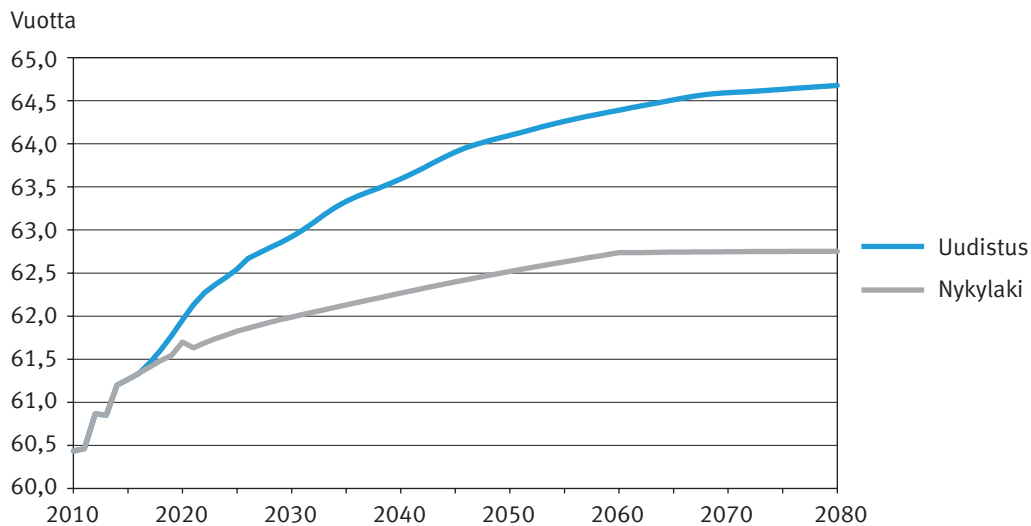
Työeläkejärjestelmän ikäraajat.



Uudistuslaskelmassa alin vanhuuseläkeikä nousee voimakkaimmin vuodesta 2017 vuoteen 2027, jolloin vuonna 1962 syntyneet saavuttavat eläkeikänsä. Tämän jälkeen vanhuuseläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen niin että työssäoloajan suhde eläkeikaan pysyy muuttumattomana, minkä seurauksena vanhuuseläkeiän nousu hidastuu. Vanhuuseläkeiän nousun vaikutus todelliseen eläkkeelle siirtymiseen on arvioitu sitä pienemmäksi, mitä korkeammaksi vanhuuseläkeikä nousee. 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote¹ saavuttaa uudistuslaskelmassa 62,9 vuoden tason vuoteen 2030 mennessä, kun nykylakilaskelmassa se jää 62,0 vuoden tasolle. Vuoteen 2080 mennessä odote saavuttaa uudistuslaskelmassa 64,7 vuoden tason ja nykylakilaskelmassa 62,8 vuoden tason. Vuodelle 2025 asetettu 62,4 vuoden tavoite saavutetaan arvioiden perusteella.

Kuvio 1.2.

Eläkkeellesiirtymisiän odote.



Työllisten määrää uudistus kasvattaa noin 53 tuhannella henkilöllä vuoteen 2040 mennessä ja noin 91 tuhannella henkilöllä vuoteen 2080 mennessä. Vaikutus johtuu pääosin vanhuuseläkeiän noususta. Eläkeläisten lukumäärän pienentyminen kanavoituu osittain myös työttömyyden lisääntymiseen vanhuuseläkeiän kynnyksellä. Työllisten lukumäärää kasvattaa myös työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto, joka on sisällytetty laskelmiin eläkeuudistussopimuksen mukaisesti. Pitkällä aikavälillä uudistus kasvattaa 15–74-vuotiaiden työllisyysastetta noin kaksi prosenttiyksikköä

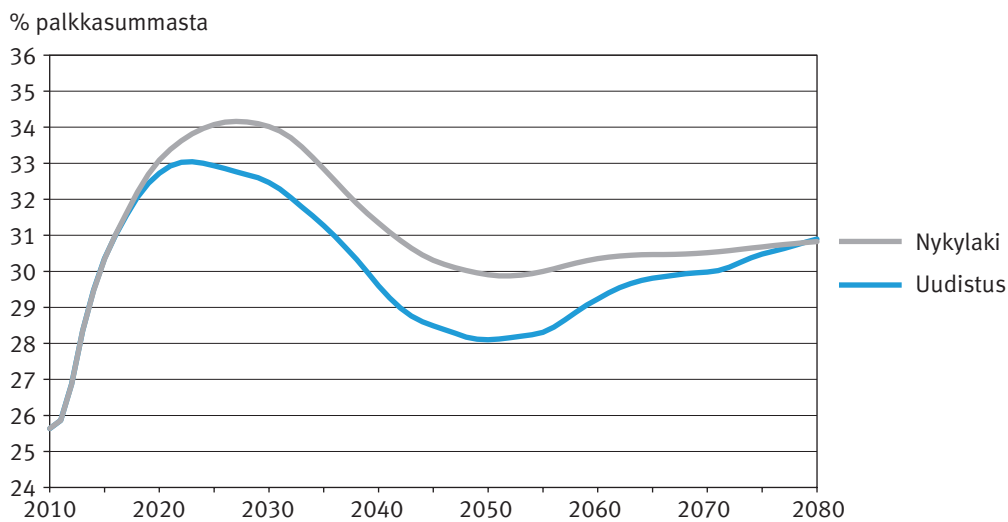
¹ Uudistuslaskelmassa eläkkeellesiirtymisiän odotteen laskennassa osittaiselle vanhuuseläkkeelle siirtynyttä ei ole laskettu eläkkeelle siirtyneeksi, eli se on käsitelty analogisesti nykyisen osa-aika-eläkkeen kanssa. Työuraeläkkeelle siirtynyt sen sijaan on laskettu eläkkeelle siirtyneeksi.

Taulukko 1.3.*Työllisten ja eläkeläisten² lukumäärät.*

	2015	2020	2040	2060	2080
Työllisten lukumäärä, tuhansia					
Nykylaki	2 299	2 353	2 441	2 470	2 522
Esityksen vaikutus	0	6	53	77	91
Eläkeläisten lukumäärä, tuhansia					
Nykylaki	1 423	1 518	1 750	1 904	2 056
Esityksen vaikutus	0	19	-67	-116	-140

1.2 Eläkemenojen kehitys

Nykylakien mukaiseen kehitykseen verrattuna hallituksen esitys alentaa työeläkejärjestelmän eläkemenoprosenttia eli eläkemenoja suhteessa vakuutettuun työtulosummaan kymmenien vuosien ajaksi. Voimakkaimmillaan vaikutus on lähes kaksi prosenttiyksikköä vuosina 2030–2050 ja se muodostuu sekä eläkemenojen pienenemisestä että työtulosumman kasvusta. Sekä eläkemenojen pientyminen että työtulosumman kasvu johtuvat pääosin myöhentyneestä eläkkeelle siirtymisestä. Vuoden 2050 jälkeen hallituksen esityksen vaikutus eläkemenoprosenttiin pienenee.

Kuvio 1.3.*Työeläkemenot suhteessa työtulosummaan.*

² Osittaista vanhuuseläkettä saavien on laskelmissa oletettu olevan eläkkeen rinnalla töissä. Heidät on taulukon luvuissa laskettu sekä työllisiksi että eläkeläisiksi. Myös eläkkeen rinnalla työskentelevät osatyökyvyttömyyseläkeläiset on taulukossa laskettu sekä työllisiksi että eläkeläisiksi.

Taulukossa 1.4 on esitetty uudistuksen vaikutus suurimpien työeläkelakien mukaisiin eläkemenoprosentteihin, eli eläkemenoon suhteessa vastaavan eläkelain mukaan vakuutettuun työtulosummaan. Julkisen sektorin työeläkelaeissa³ eläkemenoprosentti vähenee TyEL:n eläkemenoprosenttia enemmän, koska näissä laeissa eläkemenot ovat palkkasummaan suhteutettuna suuremmat. YEL:n ja MYEL:n mukaiset eläkemenot suhteessa työtulosummaan pienenevät muita lakeja enemmän karttumisprosenttien pienenemisen seurauksena. Muiden työeläkelakien mukaisessa vakuutuksessa palkansaajan työeläkevakuutusmaksuvähennyksen poistuminen osittain kompensoi karttumisprosenttien pienenemistä, mutta YEL:n ja MYEL:n mukaisessa vakuutuksessa palkansaajan työeläkevakuutusmaksua ei nykyäänkään vähennetä vakuutetuista tuloista eläkekattumaa laskettaessa.

Taulukko 1.4.

Eri työeläkelakien mukaiset ja sektorikohtaiset eläkemenoprosentit.⁴

	2015	2020	2040	2060	2080
TyEL					
Nykylaki	25,9	28,3	27,5	28,3	29,4
Esityksen vaikutus	0,0	-0,3	-1,4	-0,7	0,5
YEL					
Nykylaki	22,4	25,4	30,2	32,4	32,7
Esityksen vaikutus	0,0	-0,6	-3,9	-4,3	-3,5
MYEL					
Nykylaki	55,3	60,4	59,2	42,5	35,3
Esityksen vaikutus	0,0	-0,1	-4,0	-5,8	-5,3
VaEL					
Nykylaki	69,6	80,8	76,0	44,1	36,1
Esityksen vaikutus	0,0	-0,4	-3,1	-1,4	-0,2
KuEL					
Nykylaki	26,9	30,5	31,3	30,0	30,1
Esityksen vaikutus	0,0	-0,3	-1,8	-1,4	-0,2
Yksityinen sektori					
Nykylaki	27,0	29,3	28,4	28,9	29,8
Esityksen vaikutus	0,0	-0,4	-1,7	-1,0	0,1
Julkinen sektori					
Nykylaki	38,6	42,7	39,2	32,4	31,1
Esityksen vaikutus	0,0	-0,3	-1,9	-1,3	-0,1
VEKL					
Nykylaki	0,0	0,0	0,1	0,6	0,7
Esityksen vaikutus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä					
Nykylaki	30,3	33,1	31,3	30,4	30,8
Esityksen vaikutus	0,0	-0,4	-1,7	-1,1	0,1
Palkattomien osuus					
Nykylaki	0,1	0,3	0,7	1,2	1,2
Esityksen vaikutus	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4

3 Hallituksen esityksessä julkisen sektorin nykyiset eläkelait esitetään yhdistettäväksi yhdeksi eläkelajiksi kuitenkin niin, että rahoitus säilyy kuitenkin erillään. Tämän raportin laskelmissa ja tuloksissa kunnallisen sektorin ja valtion eläkkeet on kuitenkin esitetty nykyisen lakijaon mukaisesti.

4 Laskentatekniikan vuoksi simulaation tuloksia on tasoitettu jälkikäteen. Liitteessä 1 esitetään tasoittamattomat aikasarjat eläkemenoprosenteista.

1.3 Työntekijän eläkelain menojen rahoitus

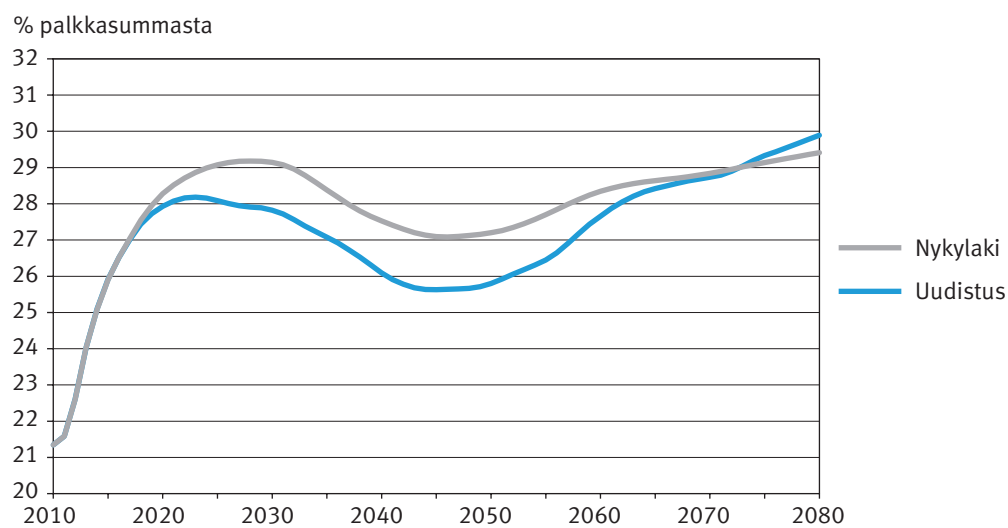
Hallituksen esityksen mukaisen laskelman hieman maltillisempi eläkemenokehitys mahdollistaa nykylakilaskelmaa matalamman maksutason. Eläkeuudistussopimuksessa TyEL-maksu on kiinnitetty vuosille 2016–2019, minkä jälkeen sopimuksen tavoitteena on tasainen ja tarkoituksenmukainen maksukehitys sekä etuuksien ja niiden rahoituksen turvaaminen myös pitkällä aikavälillä. Sopimuksen mukaisessa laskelmassa tasainen maksukehitys on toteutettu siten, että TyEL-maksu pidetään 24,4 prosentissa 2060-luvun loppupuolelle asti, jonka jälkeen maksua on korotettava menotason jälleen noustessa.

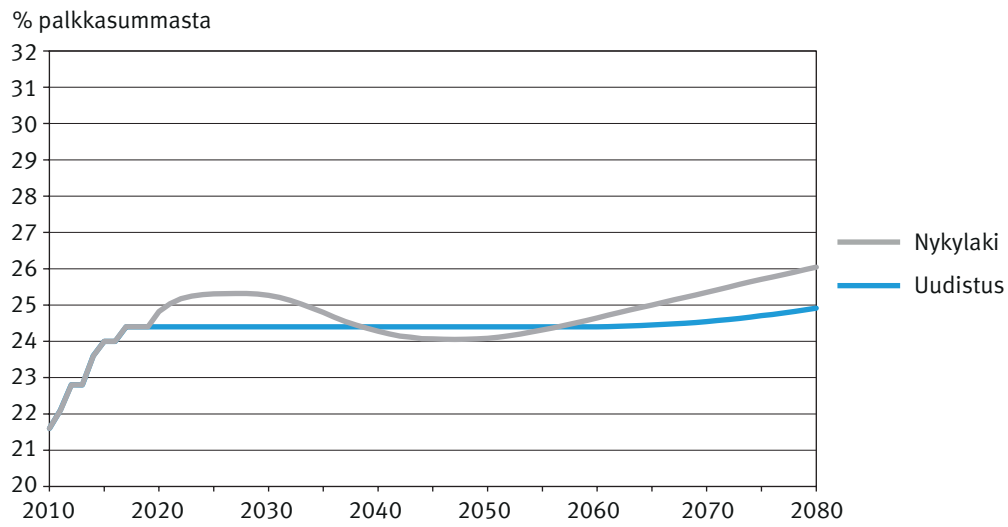
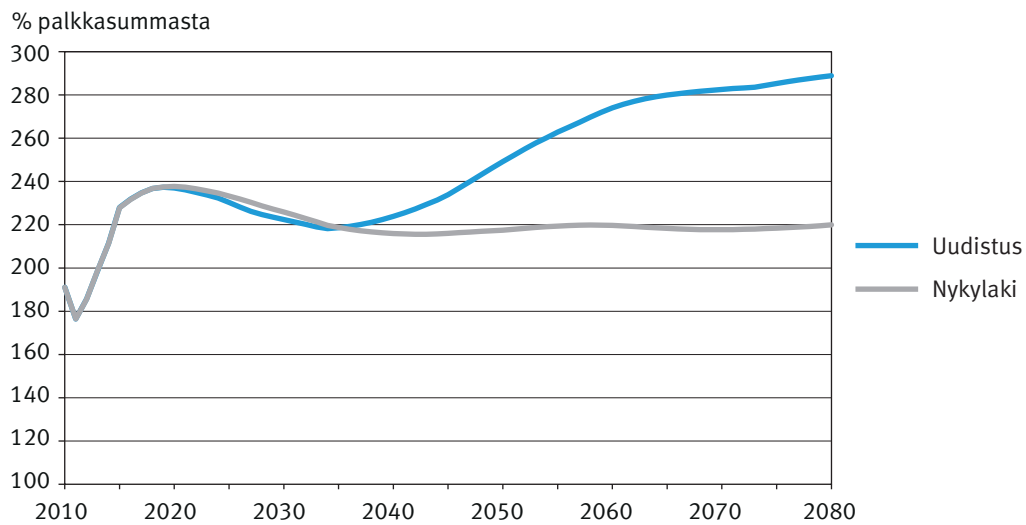
Työntekijän eläkelain mukaan sijoitustuottoihin perustuvia rahastoitujen vanhuuseläkkeiden lisärahoituksen korotuksia voidaan kohdistaa erilaisina eri ikäluokkiin tasaisemman maksukehityksen aikaansaamiseksi. Mitä ikääntyneemmille korotukset kohdistetaan, sitä nopeammin rahastoidut eläkkeet purkautuvat alentamaan maksutasoa. Lisäksi maksutasoa on mahdollista tasoittaa käyttämällä yhteisesti kustannettavien eläkemenojen puskurirahastoa. Sopimuksen mukaisessa laskelmassa vanhuuseläkkeiden lisärahoitus kohdennetaan 63 vuotta täyttäneille vuosina 2017–2029, 18 vuotta täyttäneille vuosina 2030–2065 ja 65 vuotta täyttäneille vuodesta 2066 eteenpäin. Nykylakilaskelmassa lisärahoitus kohdennetaan 55 vuotta täyttäneille vuoteen 2055 asti ja 65 vuotta täyttäneille vuodesta 2055 eteenpäin.

Eläkemenokehityksen ja valitun maksutason takia varoja kertyy huomattavasti enemmän suhteessa palkkasummaan kuin nykylakilaskelmassa. Kertyneillä varoilla on mahdollista tasoittaa maksukehitystä laskelman loppupuolella eläkemenotason kohotessa nykylakilaskelman tasolle. Vaihtoehtoisesti maksua voitaisiin alentaa myös keskipitkällä aikavälillä, mutta tällöin pitkällä aikavälillä maksua pitäisi nostaa vastaavasti enemmän. Tällaista vaihtoehtoista maksukehitystä on tarkasteltu luvussa 4.

Kuvio 1.4.

TyEL-eläkemeno suhteessa palkkasummaan.



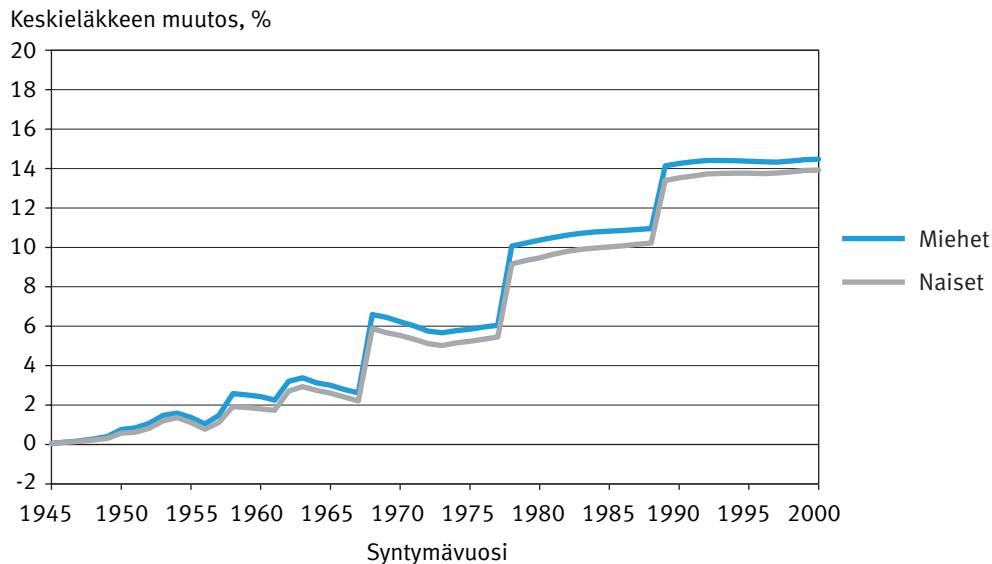
Kuvio 1.5.*TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan.***Kuvio 1.6.***TyEL-varat suhteessa palkkasummaan.*

1.4 Eläkkeiden suuruus ja sukupolvi-vaikutukset

Uudistuksessa muutetaan monia eläkkeiden suuruuteen vaikuttavia tekijöitä. Eläkkeen karttumista ja määräytymistä koskevat säädökset muuttuvat, minkä lisäksi pidemmät työurat ja myöhäisempi eläkkeelle siirtyminen nostavat keskieläkkeitä. Uudistus kasvattaa kaikkien syntymävuosiluokkien keskieläkkeitä. Eläkkeet nousevat keskimäärin sitä enemmän, mitä myöhemmästä syntymävuosiluokasta on kyse. Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä keskieläkkeet nousevat aiemmin syntyneitä voimakkaammin elinaikakertoimen lieventymisen takia. Vuonna 1960 syntyneillä keskieläkkeet kasvavat uudistuksen seurauksena noin kaksi prosenttia, kun vuonna 1980 syntyneillä vaikutus on jo lähes kymmenen prosenttia.

Kuvio 1.7.

Hallituksen esityksen vaikutus 75-vuotiaiden keskieläkkeeseen⁵.

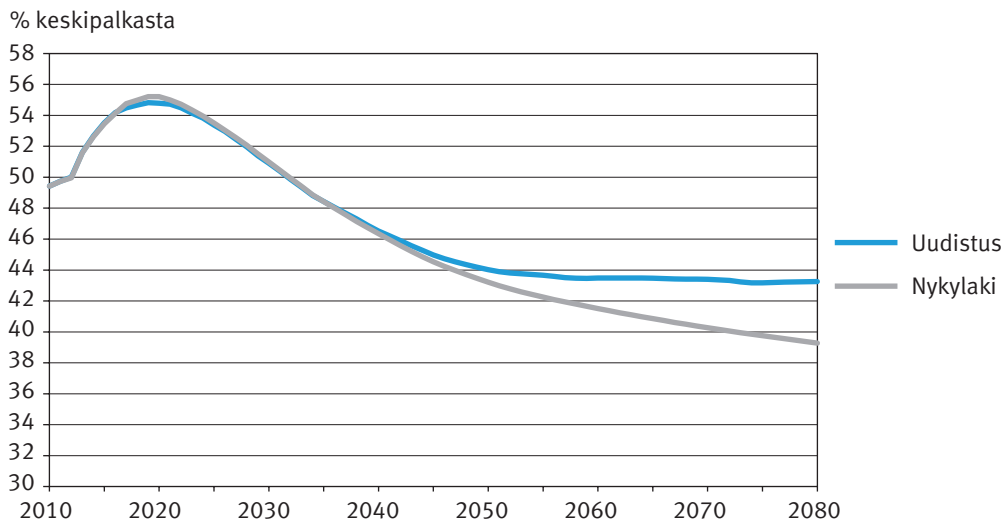


Kuviossa 1.8 on esitetty keskieläkkeen kehitys suhteessa keskipalkkaan. Nykylakilaskelmas-
massa keskieläkkeen suhde keskipalkkaan nousee vielä 2020-luvun alkupuolelle, pitkälti hi-
taan ansiotason kasvun ja työeläkejärjestelmän vielä jatkuvan voimaantulovaiheen takia. Pi-
temmällä aikavälillä muun muassa elinaikakertoimen vaikutus laskee keskieläkkeen suhdet-
ta keskiansioon. Hallituksen esitys kasvattaa tätä suhdetta keskieläkkeen kasvaessa.

⁵ Laskelmassa eläkejärjestelmän ikäraajat nousevat aina kokonaisen vuoden kerrallaan. Tämä näkyy kuvaajassa pykälinä niiden syntymävuosiluokkien kohdalla, joilla eläkeikä nousee.

Kuvio 1.8.

Keskieläkkeen suhde keskiansioon.



Uudistuksen sukupolvivaikutuksia tarkasteltaessa voidaan keskieläkkeiden ohella tarkastella koko elinaikaisia eläketuloja. Tällaisessa tarkastelussa otetaan huomioon myös keskimääräinen eläkkeellä vietetty aika. Alla on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusta kunkin syntymävuosiluokan elinaikaisten eläketulojen pääoma-arvoon. Tätä menetelmää on kuvattu tarkemmin raportissa *Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista*. Tarkastelun kohteena ovat TyEL:n mukaiset eläke-etuudet ja TyEL-maksut. Palkattomien aikojen perusteella karttuneita eläkeoikeuksia ei kuitenkaan ole huomioitu. Pääoma-arvojen laskennassa korkona on käytetty 3,5 prosentin reaalikorkoa.

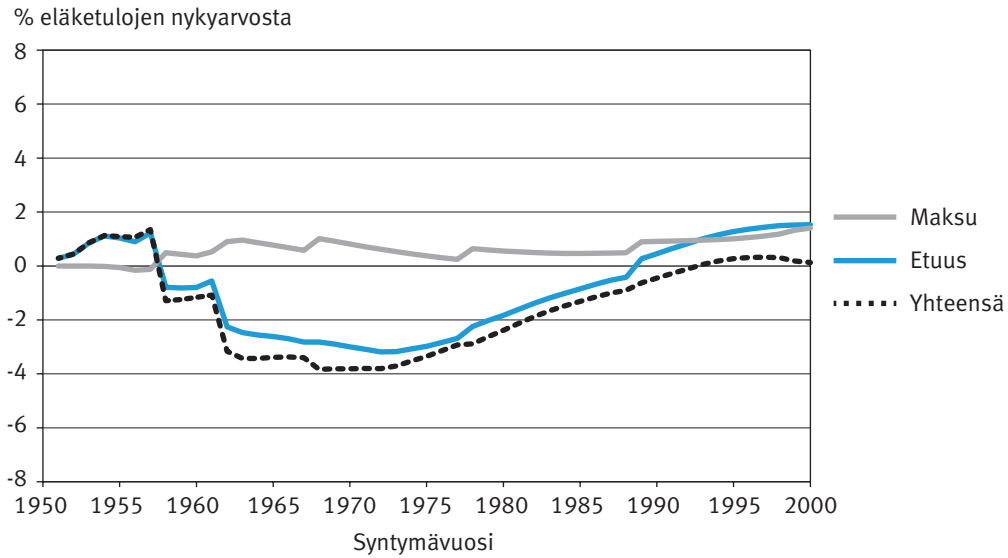
Keskimäärin uudistus vähentää 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla syntyneiden henkilöiden elinaikaisten eläketulojen kokonaismäärää lyhentyneestä eläkeajasta johtuen. Miesten eläketuloissa suhteellinen muutos on naisten vastaavaa suurempi, koska myös suhteellinen eläkeajan lyhentyminen on suurempi miesten matalammasta elinajanodotteesta johtuen. Vuoden 1990 jälkeen syntyneiden elinaikaisia eläketuloja uudistus kasvattaa.

Uudistus kasvattaa vuosina 1960–2000 syntyneiden henkilöiden elinaikanaan maksamien TyEL-eläkemaksujen pääoma-arvoa, koska työurien pidentymisen takia eläkemaksuja maksetaan pidempään. Vaikutus on kuitenkin suuruudeltaan pieni, pysyen noin yhden prosenttiyksikön tuntumassa. Molemmilla sukupuolilla työurat pitenevät samaa tahtia, joten eläkemaksujen pääoma-arvon muutoksessa ei ole eroa eri sukupuolten välillä.

Arvio maksettujen eläkemaksujen kehityksestä poikkeaa raportin *Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista* arviosta, jonka mukaan vuosina 1970–2000 syntyneiden henkilöiden maksamien eläkemaksujen pääoma-arvot pienenevät. Ero johtuu pääasiassa laskelmien oletusten päivittymisestä. Vuoden 2015 alun hyvien sijoitustuottojen takia nykytilalaskelmissa maksu voidaan pitää hieman edellisen raportin nykytilalaskelman tasoa matalampana. Uudistuslaskelman maksun tasoa ei kuitenkaan ole alennettu 24,4 prosentin tasosta, jolloin TyEL-varoja kerääntyy enemmän kuin edellisen raportin laskelmissa. Vaikutuksia erilaisella TyEL-maksun kehityksellä on tarkasteltu luvussa 4.

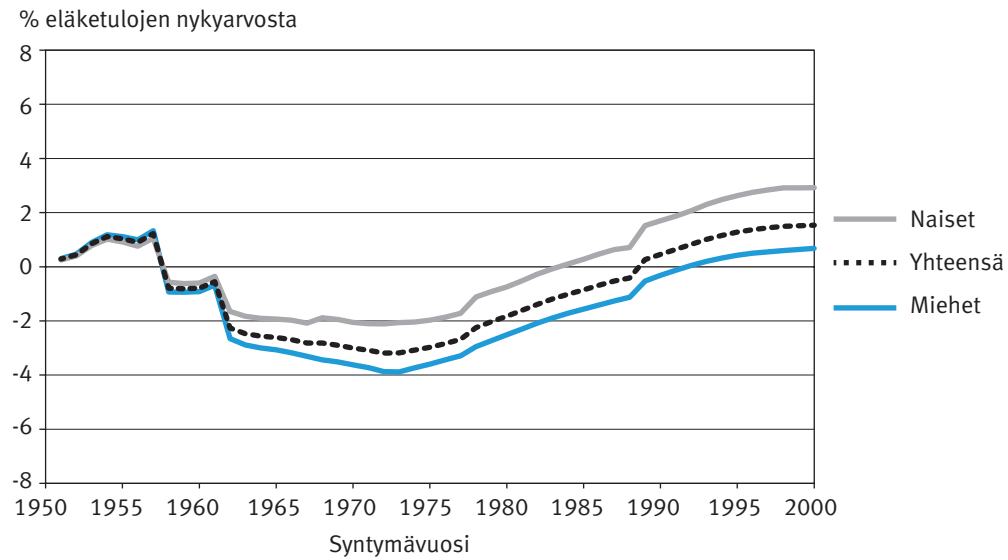
Kuvio 1.9.

Hallituksen esityksen vaikutus eri syntymävuosiluokkien elinkaaren aikaisiin TyEL-eläkkeisiin ja -maksuihin.



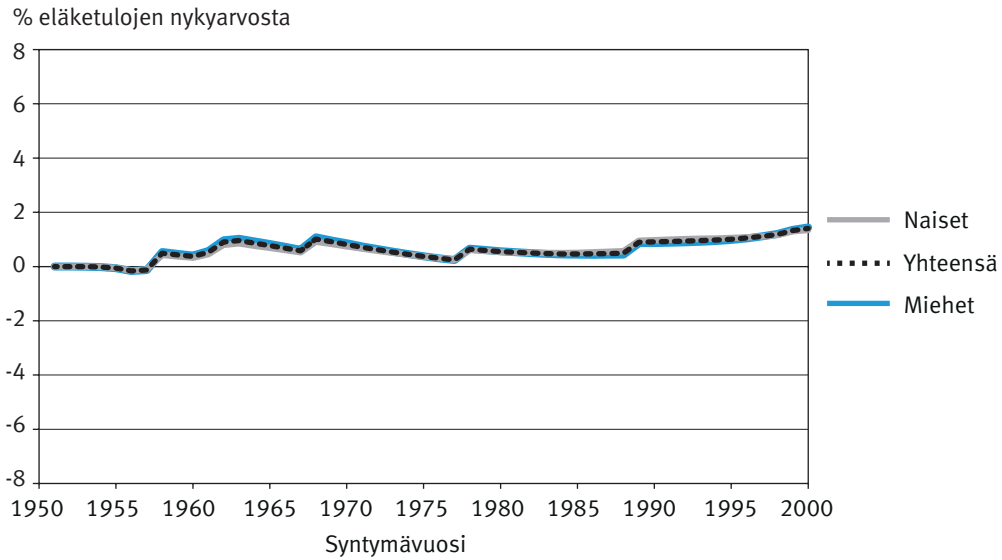
Kuvio 1.10.

Hallituksen esityksen vaikutus eri syntymävuosiluokkien elinkaaren aikaisiin TyEL-eläkkeisiin sukupuolen mukaan.

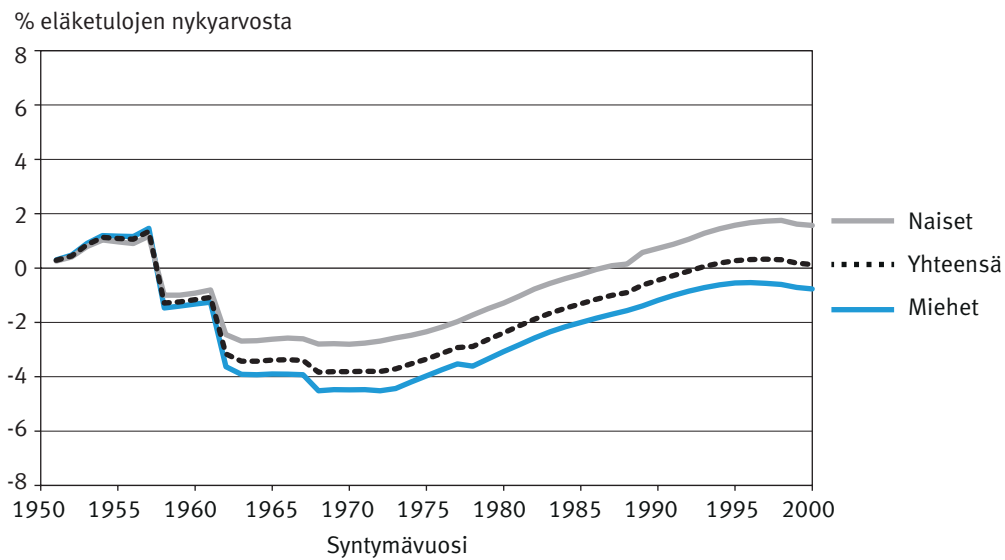


Kuvio 1.11.

Hallituksen esityksen vaikutus eri syntymävuosiluokkien elinkaaren aikaisiin TyEL-maksuihin sukupuolen mukaan.

**Kuvio 1.12.**

Hallituksen esityksen vaikutus eri syntymävuosiluokkien elinkaaren aikaisiin TyEL-eläkkeiden ja -maksujen yhteismäärään sukupuolen mukaan.



1.5 Vaikutus karttuneisiin eläkeoikeuksiin

Vuotuinen työeläkemeno muodostuu menneisyydessä karttuneista eläkkeistä. Tiettyyn hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden arvo on se rahamäärä, joka tuottoineen riittäisi kyseiseen hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden kustantamiseen. Alkaneiden eläkkeiden lisäksi mukaan on laskettu muun muassa tulevat eläkkeiden indeksi- ja lykkäyskorotukset sekä vastaisuudessa alkavien eläkkeiden ne osat, jotka perustuvat jo toteutuneeseen työhistoriaan tai sosiaalietuusjaksoihin.

Karttuneiden eläkeoikeuksien laskentatapa on esitelty Eläketurvakeskuksen raportin *Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2013* (Risku ym. 2013) liitteessä 3. Eläkeuudistuksen mukaista laskelmaa tehtäessä on pitänyt ottaa kantaa uusien eläkemuotojen huomioimiseen. Uudistuksen mukaisessa laskelmassa osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke on huomioitu karttuneeksi eläkeoikeudeksi siltä osin, kuin kyseiset eläkkeet perustuvat jo toteutuneeseen työhistoriaan tai sosiaalietuusjaksoihin. Nykylain mukaisessa laskelmassa osa-aikaeläkettä ei huomioida karttunutta eläkeoikeutta laskettaessa.

Tulevien eläketulojen diskonttaamiseen käytettävä korko vaikuttaa oleellisesti karttuneiden eläkkeiden arvoon. Taulukossa 1.5 esitetään karttuneiden eläkkeiden arvo käyttäen 3,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa. Tämä korko vastaa peruslaskelman tuotto-oletusta.

Hallituksen esityksen vaikutus karttuneisiin eläkkeisiin on vähäinen eri tekijöiden vaikuttaessa eri suuntiin. Eläkeiän nosto pienentää karttuneiden eläkkeiden arvoa, koska eläkeiän korotusta ei huomioida elinaikakertoimen määrittelyssä alusta alkaen. Karttuneiden eläkkeiden arvoa puolestaan nostaa muun muassa alimman eläkeiän jälkeen myönnettävä lykkäyskorotus ja osa-aikaeläkkeen korvaaminen osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä.

Karttuneiden eläkkeiden määrä vuoden 2014 lopulla on nykylain mukaisessa laskelmas- sa 604,8 miljardia euroa ja uudistuksen mukaisessa laskelmassa 606,8 miljardia euroa. Vastaavat luvut olisivat 713,1 ja 716,8 miljardia euroa, jos käytettäisiin 2,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa.

Taulukko 1.5.

Karttuneiden eläkkeiden arvo ja eläkevarat vuonna 2014, reaalin diskonttokorko 3,5 %. Rahamäärät miljardia euroa käyvin hinnoin.

	TyEL	VaEL	KuEL	Yksityinen	Julkinen	Yhteensä ⁶
Eläkevarat 31.12.2014	109,6	17,6	42,3	110,8	62,8	173,6
Työtulosumma vuonna 2014	52,3	6,5	16,7	58,9	24,1	82,9
Kartutetut eläkkeet 31.12.2014						
Nykylaki	349,7	85,4	114,7	394,5	207,3	604,8
Uudistus	349,7	86,4	115,5	394,6	209,3	606,8
Ero, mrd. euroa	0,0	1,0	0,9	0,1	2,0	2,0
Rahastointiaste 31.12.2014						
Nykylaki	31,3 %	20,6 %	36,9 %	28,1 %	30,3 %	28,7 %
Uudistus	31,3 %	20,4 %	36,6 %	28,1 %	30,0 %	28,6 %
Ero, %-yksikköä	0,0 %	-0,2 %	-0,3 %	0,0 %	-0,3 %	-0,1 %

6 Sisältää yksityisen ja julkisen sektorin sekä VEKL:n. TEL-lisäturva ja maatalouden erityiseläkkeet eivät sisälly lukuihin.

2 Hitaan talouskasvun vaihtoehdot

Talouden tulevaan kehitykseen liittyy aina epävarmuutta, mutta etenkin vuoden 2008 finanssikriisi ja sitä seurannut euroalueen velkakriisi ovat lisänneet kansainvälisen talouden epävarmuutta viime vuosina. Tämän lisäksi Suomen talouden kasvupotentiaali on heikentynyt muun muassa väestön vanhenemisen, pitkittyneen taantumun, teollisuuden rakennemuutoksen ja julkisen talouden velkaantumisen takia (Kilponen ym. 2014). Talouden epävarmuus on heijastunut sekä lyhyisiin suhdanne-ennusteisiin että odotuksiin talouden pidemmän aikavälin kehityksestä.

Peruslaskelmaa hitaamman talouskasvun vaikutuksia hallituksen esityksen taustalaskelmaan kuvataan kahdella vaihtoehtolaskelmalla, joissa työllisten lukumäärä on pienempi, ansiotason kasvu hitaampaa ja eläkevarojen tuotto matalampi kuin peruslaskelmassa. Ensimmäisessä vaihtoehtolaskelmassa vaikutukset työllisyyteen, ansiotason kasvuun ja eläkevarojen tuottoon on oletettu pysyviksi. Toinen vaihtoehtolaskelma kuvaa suhdanneluonteista shokkia talouden kehityksessä.

Laskelmat eivät ole ennusteita lähivuosien kehityksestä, eivätkä pidä sisällään kannanottoa niiden todennäköisyydestä. Peruslaskelmaa heikomman kehityksen herkkyyslaskelmina ne on tarkoitettu valottamaan niitä riskejä, joita huonoon talouskehitykseen sisältyy. Herkkyyslaskelmien perusteella heikossa tilanteessa lähivuosien vaatima maksutaso voisi nousta jopa 2–3 prosenttiyksikköä korkeammalle tasolle kuin mitä työeläkeuudistuksessa tavoitellaan.

2.1 Pysyvän hitaamman talouskasvun vaihtoehto

Pysyvän hitaamman talouskasvun vaihtoehdossa työllisten lukumäärä on pienempi, ansiotason kasvu hitaampaa ja eläkevarojen tuotto matalampi kuin peruslaskelmassa. Vaikka talouskasvun on oletettu hidastuvan pysyvästi, niin vaihtoehtolaskelmaa ei voi kuitenkaan pitää äärimmäisen pessimistisenä skenaariona, sillä esimerkiksi BKT:n kasvu on hieman nopeampaa kuin Suomen Pankin esittämässä peruslaskelmassa (Kilponen ym. 2014). Laskelman pessimistisyyttä verrattuna Suomen Pankin laskelmaan lisää kuitenkin se, että hitaampi talouskasvu ulottuu vuoteen 2080 asti, kun taas Suomen Pankin laskelmassa tarkasteltava aikahorisontti ulottuu vuoteen 2030 asti.

Pysyvän hitaamman talouskasvun vaihtoehdon oletukset ovat:

1. Työllisten lukumäärä on vaihtoehtolaskelmassa prosenttien peruslaskelmaa pienempi vuonna 2016, kaksi prosenttia pienempi vuonna 2017 ja kolme prosenttia pienempi vuodesta 2018 alkaen. Työllisten määrä supistuu kaikkien työeläkelakien piirissä ja kaikissa ikä- ja sukupuoliryhmissä samassa suhteessa.
2. Ansiotason reaalikasvu on pitkällä aikavälillä 1 prosenttia vuodessa eli 0,6 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi. Ensimmäinen peruslaskelmasta poikkeava vuosi on 2020. Kyseistä vuotta aiemmin peruslaskelman ansiotason kasvuvauhti alittaa 1 prosentin.
3. Eläkevarojen reaalityttö on 3 prosenttia vuodesta 2016 alkaen eli 0,5 prosenttiyksikköä peruslaskelmaa matalampi.

Laskelma on rakennettu välivaiheittain, jotta eri tekijöiden vaikutus tulisi näkyviin. Ensin pienennetään työllisten lukumäärää (laskelma 1) ja sitten ansiotason kasvuvauhtia (laskelma 2). Lopuksi huomioidaan matalampi sijoitustuotto-oletus (laskelma 3).

Matalampi työllisyys pienentää koko talouden palkkasummaa ja BKT:ta. Tällöin eläkemenot suhteessa BKT:een (ja palkkasummaan) kasvavat etenkin ensimmäisinä vuosikymmeninä. Vastedes karttavat eläkkeet ovat kuitenkin pienempiä palkkasumman ollessa pienempi, joten ennen pitkää eläkemeno suhteessa palkkasummaan hakeutuu peruslaskelman tasolle.

Ansiotason reaalikasvun hidastuessa palkkasummakehitys jää entisestään jälkeen peruslaskelman kehityksestä. Eläkkeiden indeksoinnissa ansiotason kasvu huomioidaan vain osittain, joten ansiotason kasvun hidastuessa ero eläkkeiden ja palkkojen välillä jää pienemmäksi kuin nopeammalla ansiotason kasvuoletuksella. Nämä tekijät kasvattavat eläkemenotasoa suhteessa palkkasummaan ja nostavat keskimääräisen eläkkeen suhteen keskipalkkaan peruslaskelmaa korkeammaksi. Eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvavat vastaavalla tavalla, koska laskelmassa palkkasumman kasvun hidastuminen heijastuu vastaavana BKT:n kasvun hidastumisena. Ansiotason kasvun hidastuessa eläkevaroja suhteessa palkkasummaan kertyy peruslaskelmaa enemmän, jolloin eläkemenojen nousu ei näy täysimääräisesti eläkemaksujen nousuna.

Eläkevarojen tuottaessa peruslaskelmaa huonommin, suurempi osa eläkemenoista on kustannettava vuosittain perittävän maksun kautta. Prosenttiyksikön muutos sijoitustuotto-oletuksessa vaikuttaa pitkällä aikavälillä noin 2–2,5 prosenttiyksikköä TyEL:n maksu-prosenttiin, joten puolen prosenttiyksikön muutos tarkoittaa noin 1–1,25 prosenttiyksikköä TyEL-maksussa. TyEL-maksua on korotettava pitkällä aikavälillä noin 2–3 prosenttiyksiköllä perusuraan verrattuna, kun kaikki yllämainitut tekijät huomioidaan.

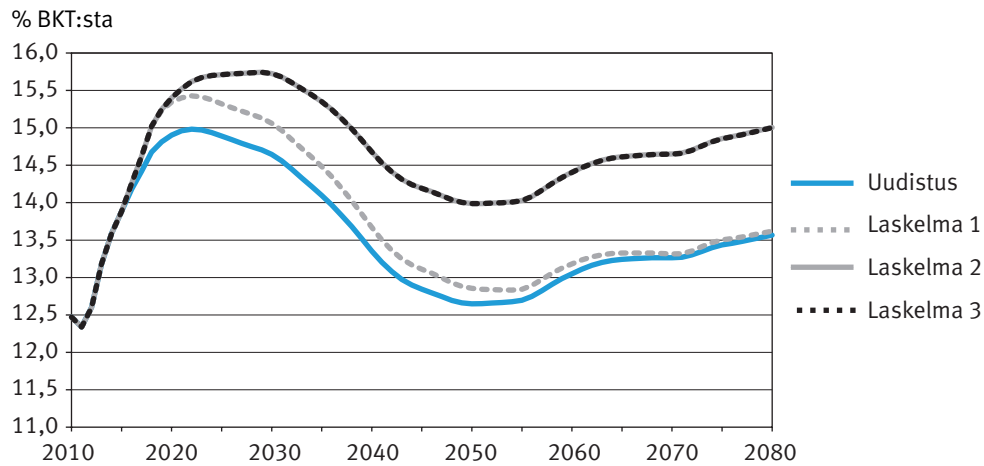
Taulukko 2.1.

Pysyvän hitaan talouskasvun vaihtoehto. Peruslaskelma ja vaihtoehtojen ero peruslaskelmaan. Rahamäärät vuoden 2014 hintatasossa.

	2015	2020	2040	2060	2080
Työllisten lukumäärä, tuhansia					
Peruslaskelma (hallituksen esitys)	2 299	2 359	2 494	2 547	2 613
Työllisyys (laskelma 1)	0	-71	-75	-76	-78
Työllisyys, ansiotaso (laskelma 2)	0	-71	-75	-76	-78
Työllisyys, ansiotaso, tuotto (laskelma 3)	0	-71	-75	-76	-78
Kokonaiseläkemeno, mrd. euroa vuoden 2014 hintatasossa					
Peruslaskelma (HE)	28,6	32,2	42,5	58,2	85,6
Työllisyys	0,0	0,0	-0,3	-1,2	-2,3
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,0	-2,3	-9,1	-21,4
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	0,0	-2,3	-9,1	-21,4
Kokonaiseläkemeno, prosenttia BKT:sta					
Peruslaskelma (HE)	13,9	14,9	13,4	13,0	13,6
Työllisyys	0,0	0,4	0,3	0,1	0,1
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,5	1,3	1,4	1,4
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	0,5	1,3	1,4	1,4
Keskieläke, euroa kuukaudessa vuoden 2014 hintatasossa					
Peruslaskelma (HE)	1 623	1 695	2 030	2 626	3 603
Työllisyys	0	0	-3	-42	-79
Työllisyys, ansiotaso	0	0	-104	-405	-892
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0	0	-104	-406	-893
Keskieläke, prosenttia keskipalkasta					
Peruslaskelma (HE)	53,5	54,8	46,5	43,5	43,3
Työllisyys	0,0	0,0	-0,1	-0,7	-1,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,1	3,3	3,2	3,3
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	0,1	3,3	3,2	3,3
TyEL-eläkemeno, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	25,9	27,9	26,1	27,7	29,9
Työllisyys	0,0	0,8	0,6	0,3	0,1
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,9	2,5	2,7	2,8
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	0,9	2,5	2,7	2,8
TyEL-maksu, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	24,0	24,4	24,4	24,4	24,9
Työllisyys	0,0	0,2	0,3	0,1	0,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,2	1,4	1,0	0,2
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	0,2	2,4	2,2	2,5
TyEL-varat, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	228,0	237,0	223,8	274,0	288,9
Työllisyys	0,0	4,8	5,6	1,5	1,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	5,3	23,6	40,1	53,3
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	-0,7	1,5	1,3	3,0

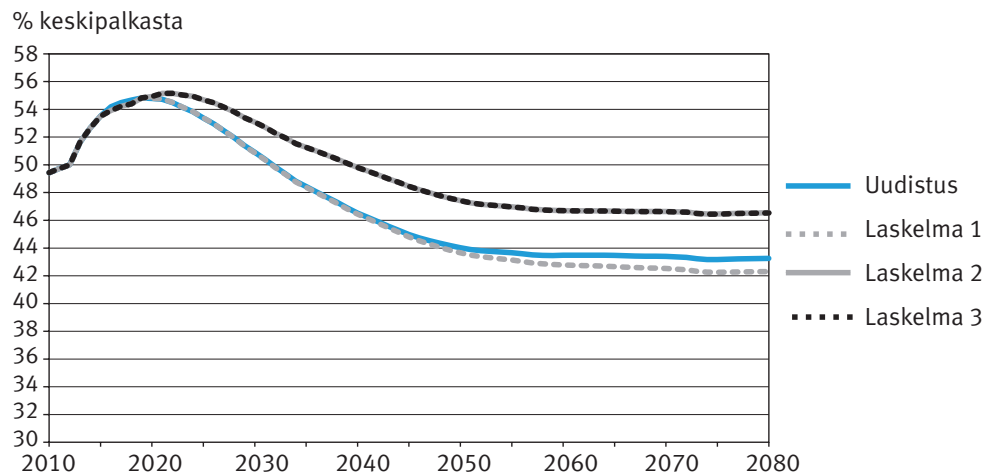
Kuvio 2.1.

Lakisääteinen eläkemeno suhteessa bruttokansantuotteeseen.



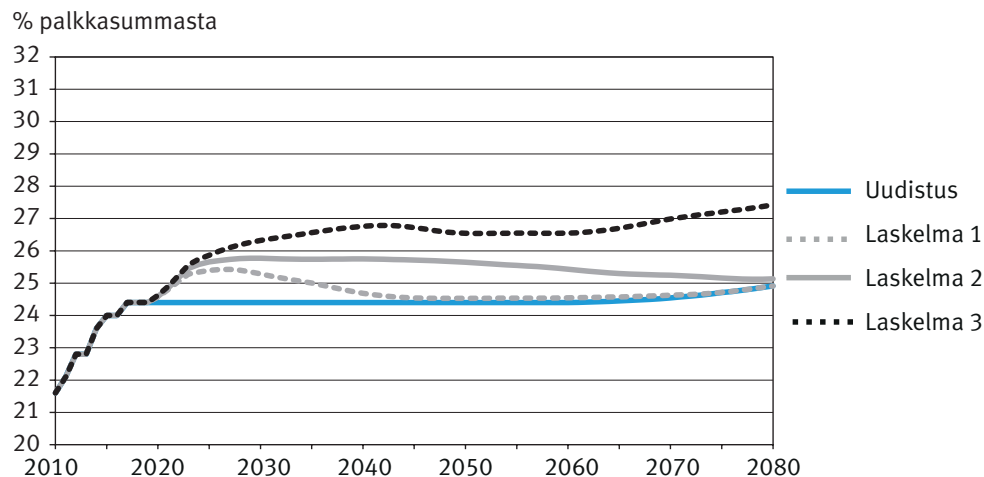
Kuvio 2.2.

Keskieläke suhteessa keskiansioon.



Kuvio 2.3.

TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan.



2.2 Heikomman taloussuhdanteen vaihtoehto

Heikomman taloussuhdanteen vaihtoehdossa työllisten lukumäärä on pienempi, ansiotason kasvu hitaampaa ja eläkevarojen tuotto matalampi kuin peruslaskelmassa laskelman alku-puolella. Laskelmassa käytetyt oletukset ovat hieman peruslaskelmaa varovaisempia, mutta valitut oletukset eivät kuitenkaan ole ääripessimistisiä vaan kuvaavat pikemminkin muuta-man vuoden pituista huonompaa suhdannetta.

Heikomman taloussuhdanteen vaihtoehdon oletukset ovat:

1. Työllisten lukumäärä on vaihtoehdolaskelmassa prosenttien peruslaskelmaa pienempi vuonna 2016, kaksi prosenttia pienempi vuonna 2017 ja kolme prosenttia pienempi vuosina 2018–2020. Tämän jälkeen palataan perusuralle kolmen vuoden aikana. Työllisten määrä supistuu kaikkien työeläkelakien piirissä ja kaikissa ikä- ja suku-puoliryhmissä samassa suhteessa.
2. Ansiotason nimelliskasvu on nolla vuosina 2016–2018. Ansiotason reaalikasvu on noin -1,5 prosenttia vuosina 2016–2018 kun inflaatio huomioidaan.
3. Eläkevarojen nimellistuotto on nolla vuosina 2016 ja 2017.

Laskelma on rakennettu välivaiheittain, jotta eri tekijöiden vaikutus tulisi näkyviin. Ensin pienennetään työllisten lukumäärää ja sitten ansiotason kasvuvauhtia. Lopuksi huomioidaan matalampi sijoitustuotto-oletus.

Matalampi työllisyys pienentää koko talouden palkkasummaa ja BKT:ta. Tällöin eläke-menot suhteessa BKT:seen (ja palkkasummaan) kasvavat merkittävästi peruslaskelmaa korkeammaksi. Jatkossa karttavat eläkkeet ovat kuitenkin pienempiä palkkasumman ollessa pienempi, joten ennen pitkää eläkemenot suhteessa palkkasummaan hakeutuu peruslaskel-man tasolle.

Ansiotason reaalikasvun hidastuessa palkkasummakehitys jää entisestään jälkeen perus-laskelman kehityksestä. Eläkkeiden indeksoinnissa ansiotason kasvu huomioidaan vain osit-tain, joten ansiotason kasvun hidastuessa ero eläkkeiden ja palkkojen välillä jää pienemmäk-si kuin nopeammalla ansiotason kasvuoletuksella. Nämä tekijät kasvattavat eläkemenotasoa suhteessa palkkasummaan ja nostavat keskimääräisen eläkkeen suhteen keskipalkkaan pe-ruslaskelmaa korkeammaksi. Eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvavat vas-taavalla tavalla, koska laskelmassa palkkasumman kasvun hidastuminen heijastuu vastaava-na BKT:n kasvun hidastumisena.

Eläkevarojen tuotto vaikuttaa lähinnä TyEL-maksun kehitykseen. Huonompien tuotto-jen seurauksena perittävää TyEL-maksua on korotettava verrattain nopeasti vuodesta 2020 alkaen.

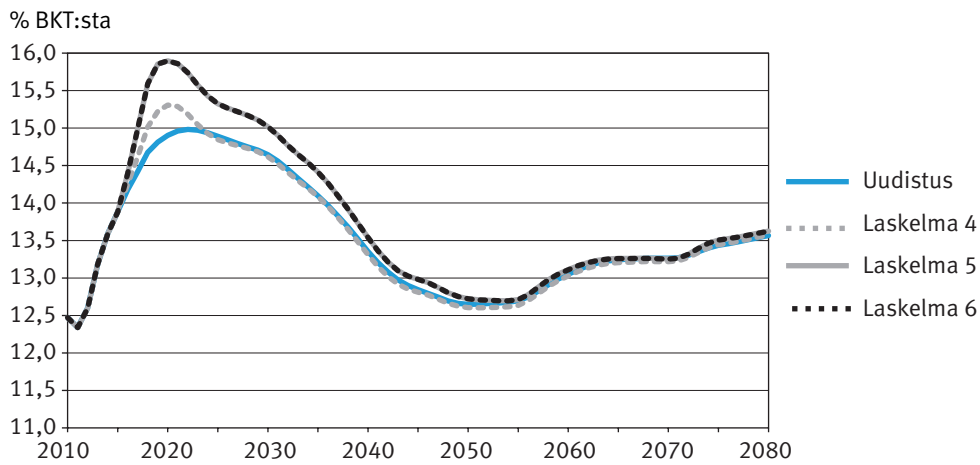
Taulukko 2.2.

Heikomman taloussuhdanteen vaihtoehto. Peruslaskelma ja vaihtoehtojen ero peruslaskelmaan. Rahamäärät vuoden 2014 hintatasossa.

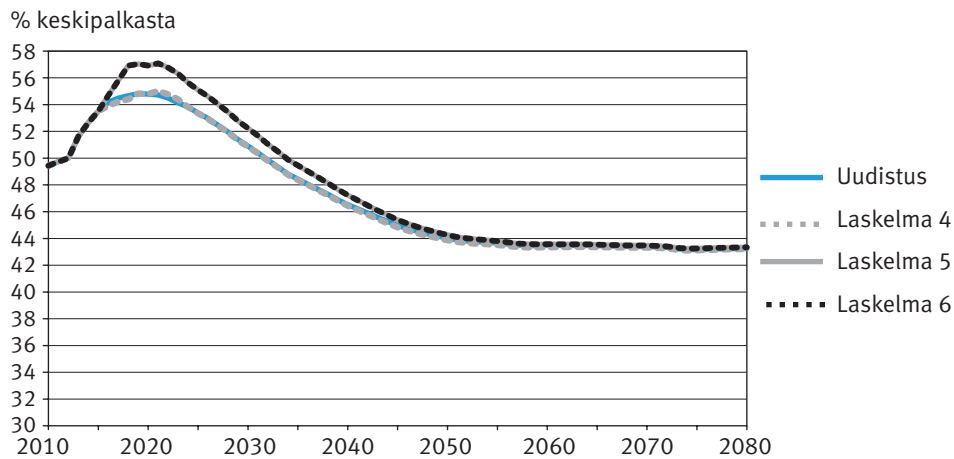
	2015	2020	2040	2060	2080
Työllisten lukumäärä, tuhansia					
Peruslaskelma (hallituksen esitys)	2 299	2 359	2 494	2 547	2 613
Työllisyys (laskelma 4)	0	-63	0	0	0
Työllisyys, ansiotaso (laskelma 5)	0	-63	0	0	0
Työllisyys, ansiotaso, tuotto (laskelma 6)	0	-63	0	0	0
Kokonaiseläkemeno, mrd. euroa vuoden 2014 hintatasossa					
Peruslaskelma (HE)	28,6	32,2	42,5	58,2	85,6
Työllisyys	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,1
Työllisyys, ansiotaso	0,0	-0,5	-1,6	-2,9	-4,3
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	-0,5	-1,6	-2,9	-4,3
Kokonaiseläkemeno, prosenttia BKT:sta					
Peruslaskelma (HE)	13,9	14,9	13,4	13,0	13,6
Työllisyys	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	1,0	0,2	0,1	0,1
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	1,0	0,2	0,1	0,1
Keskieläke, euroa kuukaudessa vuoden 2014 hintatasossa					
Peruslaskelma (HE)	1 623	1 695	2 030	2 626	3 603
Työllisyys	0	0	-4	-8	-3
Työllisyys, ansiotaso	0	-27	-77	-132	-182
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0	-27	-77	-133	-182
Keskieläke, prosenttia keskipalkasta					
Peruslaskelma (HE)	53,5	54,8	46,5	43,5	43,3
Työllisyys	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	2,1	0,7	0,1	0,1
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	2,1	0,7	0,1	0,1
TyEL-eläkemeno, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	25,9	27,9	26,1	27,7	29,9
Työllisyys	0,0	0,8	-0,1	-0,1	0,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	1,9	0,3	0,0	0,0
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	1,9	0,3	0,0	0,0
TyEL-maksu, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	24,0	24,4	24,4	24,4	24,9
Työllisyys	0,0	0,1	-0,2	-0,1	0,0
Työllisyys, ansiotaso	0,0	0,2	-0,1	-0,1	0,0
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	1,8	0,4	0,0	0,0
TyEL-varat, prosenttia palkkasummasta					
Peruslaskelma (HE)	228,0	237,0	223,8	274,0	288,9
Työllisyys	0,0	4,7	1,4	0,4	-0,1
Työllisyys, ansiotaso	0,0	14,2	5,5	1,7	1,1
Työllisyys, ansiotaso, tuotto	0,0	-9,3	-2,9	-1,7	-0,6

Kuvio 2.4.

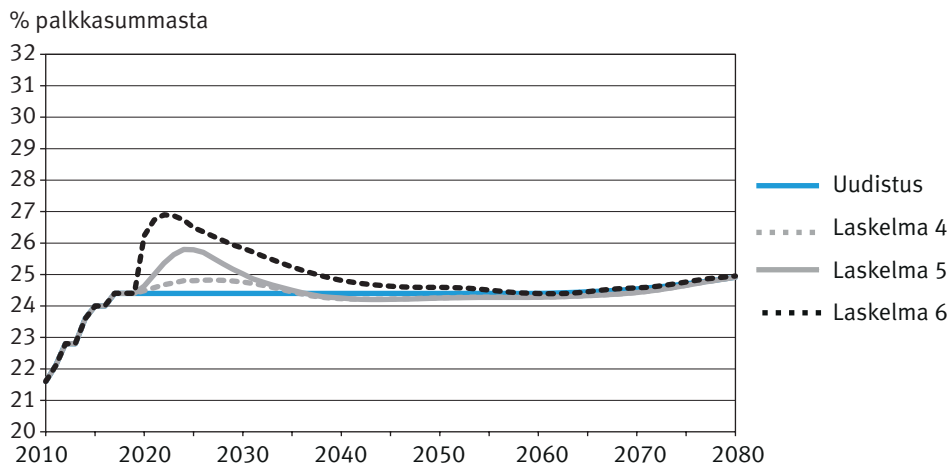
Lakisäiteinen eläkemeno suhteessa bruttokansantuotteeseen.

**Kuvio 2.5.**

Keskieläke suhteessa keskiansioon.

**Kuvio 2.6.**

TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan.



3 Vertailu aiempiin laskelmiin

Raportti *Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista* (Kautto ja Risku (toim.) 2015) julkaistiin, kun eläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen valmistelu oli vielä kesken. Raportin laskelmat perustuivat työmarkkinakeskusjärjestöjen eläkeuudistusta koskevaan sopimukseen ja siitä tehtyihin tulkintoihin ja poikkeavat siksi tämän raportin laskelmista. Tässä luvussa tarkastellaan edellä mainitun raportin ja hallituksen esityksen vaikutusarviolaskelmien välisiä eroja ja niiden syitä.

Kevään raportin ja tämän raportin laskelmien väliset erot jakautuvat kolmeen luokkaan:

1. Säädökset ja tulkinnat
2. Toteutunut kehitys ja oletukset lähitulevaisuudesta
3. Oletus osittaisen vanhuuseläkkeen alkavuudesta.

Taulukossa 3.1 on eritelty eri luokkien vaikutus työeläkemenoprosenttiin tarkemmin. Muutosten yhteisvaikutus on hieman pienempi kuin vaikutusten summa. Tästä aiheutuva residuaali on taulukossa omalla rivillään.

Taulukko 3.1.

Erot kevään raporttiin eriteltynä.

	2015	2020	2040	2060	2080
Edellinen raportti	30,3	32,1	29,3	29,3	31,0
Säännöt ja tulkinnat	0,0	0,2	0,2	0,1	0,1
Toteutunut kehitys	0,0	0,4	0,1	-0,2	-0,3
OVE-alkavuus	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0
Residuaali	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Tämä raportti	30,4	32,7	29,6	29,2	30,9

Säädökset ja tulkinnat

Työmarkkinaosapuolten sopimuksessa linjattiin eläkeuudistuksen pääpiirteet, mutta monia yksityiskohtia päätettiin kuitenkin vasta hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä. Luokka ”Säädökset ja tulkinnat” sisältää ne laskelmien erot, jotka johtuvat siitä, että edellistä raporttia laadittaessa sopimusta tulkittiin lopullisesta hallituksen esityksestä poikkeavalla tavalla. Näiden muutosten vaikutus on eläkemenoprosenttia kasvattava ja suuruudeltaan noin 0,2 prosenttiyksikköä vuodesta 2020 eteenpäin vähentyen noin 0,1 prosenttiyksikköön 2040-luvun alkupuolella.

Taulukossa 3.2 on kuvattu tarkemmin eläkejärjestelmän säännöistä ja niiden tulkinnoista johtuvat muutokset. Näistä merkittävin on työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan pääteian laskenta. Edellisen raportin laskelmissa tulevan ajan karttumaa laskettiin eläketapahtumavuonna voimassa olleeseen vanhuuseläkeikään asti. Hallituksen esityksen vaikutusarviolaskelmissa tulevan ajan karttuma taas lasketaan viimeisimpään vahvistettuun vanhuuseläke-

ikään asti. Tämä muutos kasvattaa alkavia työkyvyttömyyseläkkeitä ja eläkemenoprosenttia. Vaikutus on vahvimmillaan heti vuonna 2017 alkavissa työkyvyttömyyseläkkeissä ja kääntyy tämän jälkeen laskuun.

Taulukko 3.2.

Säädösten ja tulkintojen erot kevään raporttiin verrattuna.

Ero	Kevään raportin laskelmissa	Tämän raportin laskelmissa
Tulevan ajan pääteikä	Kunakin vuonna voimassa oleva vanhuuseläkeikä.	Kunakin vuonna viimeisin vahvistettu vanhuuseläkeikä.
Palkattomilta ajoilta karttuva eläke	Etuuden perusteesta ei vähennetä palkansaajan työeläkevakuutusmaksua karttuvaa eläkettä laskettaessa.	Palkansaajan työeläkevakuutusmaksu vähennetään karttuvaa eläkettä laskettaessa.
Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja	Nousee samaa tahtia alimman vanhuuseläkeiän kanssa, ero säilyy 5 vuotena.	Nousee samaa tahtia alimman vanhuuseläkeiän kanssa, muttei kuitenkaan yli 70 vuoden.
Vakuuttamisvelvollisuuden alikäraja YEL:ssä ja MYEL:ssä	Vuodesta 2017 alkaen 17 vuotta kuten TyEL:ssä.	18 vuotta.
Työeläkeindeksin ja palkkakerroimen laskenta	Laskenta säilyy nykyinsäädännön mukaisena.	Palkansaajan työeläkevakuutusmaksun muutosta ei enää huomioida 2017 alkaen.
Elinaikakerroimen soveltaminen työkyvyttömyyseläkkeen tulevaan aikaan	Sovelletaan, jos työkyvyttömyys alkaa vuonna 2027 tai myöhemmin.	Sovelletaan, jos eläke alkaa vuonna 2027 tai myöhemmin. ⁷
Vanhuuseläkeiän määrätymissääntö	Lasketaan ja vahvistetaan viiveettömästi.	Vahvistetaan kullekin syntymävuosiluokalle ennen sitä vuotta, jolloin henkilöt täyttävät 62 vuotta. Laskennassa käytetään viimeisen 5 vuoden kuolevuustilastoja.
Lievennetyn elinaikakerroimen määrätyminen	Pääoma-arvoa laskettaessa annuiteetin oletetaan alkavan 3 vuotta ennen alinta vanhuuseläkeikä.	Annuiteetin oletetaan alkavan alimmasta vanhuuseläkeistä.
Kuolevuusperustemuutos	Uudistuslaskelmassa käytetään vuonna 2014 hahmoteltua kuolevuusperustetta.	Uudistuslaskelmassa käytetään vuonna 2015 hahmoteltua kuolevuusperustetta.
Asiakashyvitysten määrä ja täydennyskerroin	Asiakashyvitykset ja täydennyskerroin määritellään kuten nykyään.	Asiakashyvitykset ja täydennyskerroin määritellään siten, että hyvitysten määrä ja täydennyskerroin pysyvät nykytasolla eläkeuudistuksen tullessa voimaan.
Lisärahoitus korotetusta työntekijän eläkemaksusta	Lisärahoituksesta luovutaan vuonna 2017.	Lisärahoitusta jatketaan vuoden 2025 loppuun korotetun työntekijän eläkemaksun perusteella.

⁷ Tämä poikkeaa lopullisesta hallituksen esityksestä, jonka mukaan elinaikakerrointa sovelletaan tulevan ajan osaan, mikäli työkyvyttömyys alkaa vuonna 2027 tai myöhemmin.

Toteutunut kehitys ja oletukset lähitulevaisuudesta

Luokka ”Toteutunut kehitys ja oletukset lähitulevaisuudesta” sisältää ne laskelmien väliset erot, jotka johtuvat vuosina 2014 ja 2015 toteutuneen kehityksen huomioon otetuista sekä lähivuosien suhdanne-ennusteen päivittymistä tämän raportin laskelmissa. Huomioon on otettu ansiotason kasvu, työllisyys, eläkevaroille saadut sijoitustuotot sekä eläkkeelle siirtymisiin odotteen kehitys. Nämä muutokset vaikuttavat laskelmissa aluksi menoprosenttia kasvattavasti, mutta vaikutus kääntyy 2040-luvun puolivälissä menoprosenttia pienentäväksi. Alkuvuosien kasvattava vaikutus johtuu lähinnä ansiotason kasvun ennusteiden heikentymisestä lähivuosien osalta. Pitemmällä aikavälillä ansiotason kasvu palaa molemmissa laskelmissa samalle uralle, ja eläkkeelle siirtymisen voimakkaampi myöhentyminen kääntää vaikutuksen eläkemenoprosenttia pienentäväksi.

Taulukko 3.3.

Toteutuneen kehityksen ja oletusten erot kevään raporttiin verrattuna.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kuluttajahintaindeksi, vuosimuutos, %						
Kevään raportti	1,1	1,4	1,6	1,7	1,7	1,7
Hallituksen esitys	1,0	0,2	1,3	1,5	1,7	1,7
Ero, %-yks.	-0,1	-1,2	-0,3	-0,2	0,0	0,0
Ansiotasoindeksiindeksi, vuosimuutos, %						
Kevään raportti	1,4	1,4	2,0	3,3	3,3	3,3
Hallituksen esitys	1,4	1,2	1,4	1,8	2,2	2,6
Ero, %-yks.	0,0	-0,2	-0,6	-1,5	-1,1	-0,8
TyEL-varojen reaalituotto, %						
Kevään raportti	5,2	3,6	3,6	3,5	3,5	3,5
Hallituksen esitys	6,2	9,8	3,5	3,5	3,5	3,5
Ero, %-yks.	1,0	6,2	-0,1	0,0	0,0	0,0
Eläkkeellesiirtymisien odote 25-vuotiaalle						
Kevään raportti	60,9					
Hallituksen esitys	61,2					
Ero, vuotta	0,3					

Oletus osittaisen vanhuuseläkkeen alkavuudesta

Osittainen vanhuuseläke on uusi osa-aikaeläkkeen korvaava eläkemuoto, ja sen tulevaa suosiota on vaikea arvioida. Edellisen raportin laskelmissa oletettiin, että sen käyttö on alkuvuosina samankaltaista kuin nykyisen osa-aikaeläkkeen, ja vähentyy hieman ikärajan noustessa.

Hallituksen esityksen valmistelussa päädyttiin sellaisiin osittaista vanhuuseläkettä koskeviin ratkaisuihin, jotka luultavasti kasvattavat eläkemuodon suosiota alustaviin arvioihin verrattuna. Esimerkiksi mahdollisuus nostaa osittaista vanhuuseläkettä yhtä aikaa työttömyysturvan kanssa voi tehdä osittaisesta vanhuuseläkkeestä suosituksen ratkaisun ikääntyvien työttömien keskuudessa. Toisaalta kokemukset Norjan vuoden 2011 eläkeuudistuksesta viittaavat siihen, että eläkkeen nostaminen myös työssäkäynnin ohella voi olla suositua,

jos siihen on mahdollisuus (Haga 2015). Vanhuuseläkkeen nostaminen heti alimmassa vanhuuseläkeiässä ja samanaikainen työnteon jatkaminen muodostui Norjassa paljon arvioitua suositummaksi ratkaisuksi siitä huolimatta, että se aiheuttaa eläkkeeseen pysyvän pienennyksen.

Hallituksen esityksen vaikutusarviolaskelmissa oletusta on kasvatettu noin 2–3-kertaiseksi eläkelaista riippuen. Tämä muutos kasvattaa eläkemenoprosenttia noin 0,2 prosenttiyksikköä vuosina 2017–2030. Pitemmällä aikavälillä osittaisen vanhuuseläkkeen suosio ei merkittävästi vaikuta eläkemenoprosenttiin eläkkeeseen kohdistuvan varhennusvähennyksen takia.

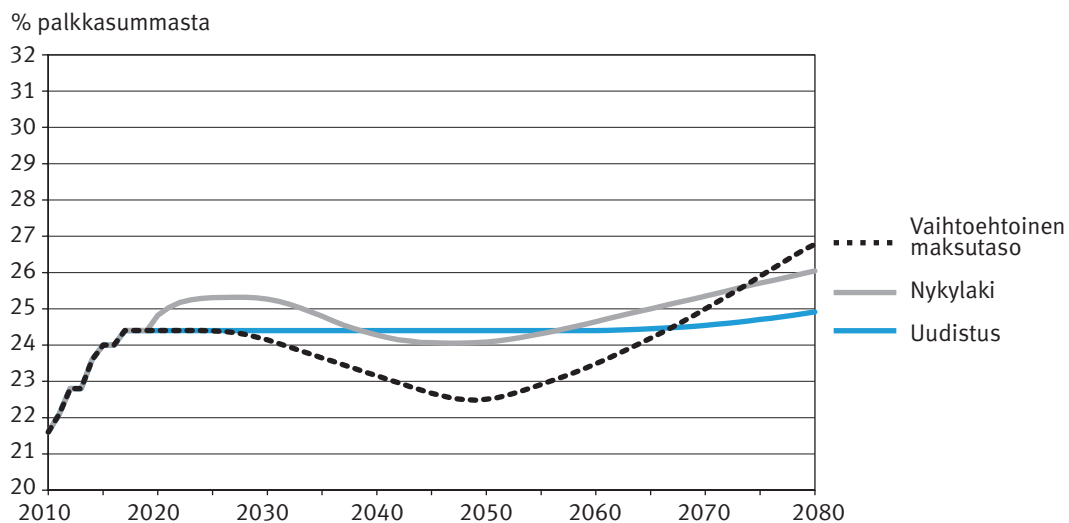
4 Vaihtoehtoinen TyEL-maksutaso

Hallituksen esitys pienentää TyEL:n mukaista eläkemenoa suhteessa palkkasummaan. Tämä mahdollistaisi nykylakilaskelmaa matalamman maksutason. Vaikutusarviolaskelmassa maksutaso on kuitenkin pyritty pitämään mahdollisimman pitkään 24,4 prosentissa, minkä seurauksena TyEL-varoja kertyy huomattavasti enemmän kuin nykylain mukaisessa laskelmasa. Tämän lisäksi korkeammat sijoitustuotot ovat perinteisesti ohjautuneet laskelmissa alentamaan maksutasoa. Maksutason kiinnittäminen tarkoittaa kuitenkin sitä, että korkeammat sijoitustuotot näkyvät eläkevarallisuuden kasvuna.

Vaihtoehtoisesti maksu voidaan määrittää siten, että varojen määrä ei kasva merkittävästi nykylain mukaiseen laskelmaan verrattuna. Kuviossa 4.1 on esitetty TyEL-maksun kehittyminen sellaisessa uudistuksen mukaisessa laskelmassa, jossa varojen määrä suhteessa palkkasummaan on pidetty nykylakilaskelman tasolla⁸. Kuviossa 4.2 on esitetty saman laskelman mukainen TyEL-varojen kehitys.

Kuvio 4.1.

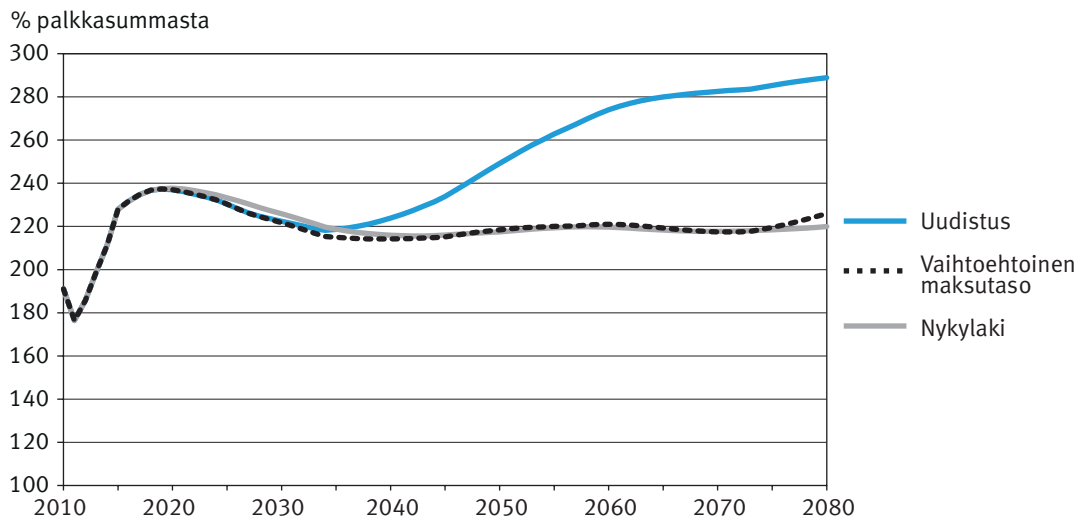
TyEL-maksu suhteessa palkkasummaan.



⁸ Toinen vaihtoehto olisi kiinnittää eläkkeiden rahastointiaste, eli varojen määrä suhteessa karttuneisiin eläkeoikeuksiin, nykylakilaskelman tasolle. Valitusta tavasta seuraa hieman suurempi rahastointiaste, koska eläkemenot suhteessa palkkasummaan ovat uudistuslaskelmassa keskipitkällä aikavälillä nykylakilaskelmaa pienemmät.

Kuvio 4.2.

TyEL-varat suhteessa palkkasummaan.

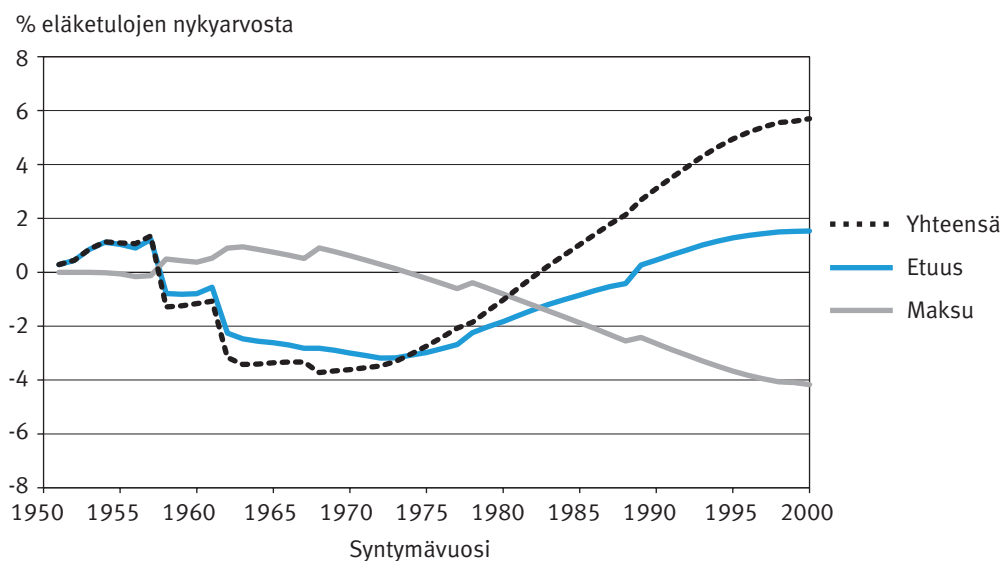


Luvussa 1 esitetyissä sukupolvivaikutuksissa maksun pitäminen 24,4 prosentissa näkyy korkeampina elinkaaren aikana maksettuina TyEL-maksuina. Sukupolvivaikutuksissa ei kuitenkaan huomioida, että TyEL-varoja kertyy huomattavasti nykylakilaskelmaa enemmän, jolloin TyEL:n rahoitusasema on huomattavasti parempi.

Kuviossa 4.3 on esitetty eläkeuudistuksen sukupolvivaikutukset kun vertaillaan nykyisin mukaista laskelmaa ja eläkeuudistuksen mukaista laskelmaa vaihtoehtoisella maksutasolla. Etuusvaikutukset vastaavat luvussa 1 esitettyjä etuusvaikutuksia, mutta elinkaaren aikaiset TyEL-maksut muodostuvat 1970-luvun alun jälkeen syntyneillä henkilöillä matalammiksi.

Kuvio 4.3.

Vaikutus eri syntymävuosiluokkien elinkaaren aikaisiin TyEL-eläkkeisiin ja -maksuihin.



LÄHTEET

Haga, O. (2015): Alderspensjon etter reforma – når kjem innsparinga? Arbeid og velferd 1/2015, s. 50-60.

Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 16/2015.

Kautto, M. ja Risku, I. (toim.) (2015): Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista. Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2015.

Kilponen, J., Kinnunen, H. ja Mäki-Fränki, P. (2014): Suomen pitkän aikavälin kasvunäkymät heikentyneet. Teoksessa Euro ja talous 5/2014, s. 67–78.

Risku, I., Appelqvist, J., Sankala, M., Sihvonen, H., Tikanmäki, H. ja Vaittinen, R. (2013): Laksäateiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2013. Eläketurvakeskuksen raportteja 04/2013.

Liite 1. Tasoittamattomat eläkemenoprosentit

Tässä raportissa esitetyt laskelmat on teknisistä syistä laadittu niin, että alin vanhuuseläkeikä nousee simulaatiossa aina kokonaisina vuosina. Tämä aiheuttaa laskelmien tuloksista koottuihin aikasarjoihin pykäläiä niiden vuosien kohdalle, joiden aikana alin vanhuuseläkeikä nousee. Koska hallituksen esityksen mukaan vanhuuseläkeikä nousee kuitenkin vuotta pienemmissä askelissa, on useita laskelmien tuloksia tasoitettu jälkikäteen. Taulukkoon L.1 on koottu eri työeläkelakien mukaiset ja sektorikohtaiset tasoittamattomat eläkemenoprosentit. Vastaavat tasoitetut eläkemenoprosentit on koottu raportin taulukkoon 1.4.

Taulukko L.1.

Eri työeläkelakien mukaiset ja sektorikohtaiset eläkemenoprosentit, tasoittamattomat luvut.

	2015	2020	2040	2060	2080
TyEL					
Nykylaki	26,0	28,3	27,5	28,4	29,4
Esityksen vaikutus	0,0	0,1	-1,3	-0,9	0,3
YEL					
Nykylaki	22,5	25,4	30,2	32,4	32,7
Esityksen vaikutus	0,0	-0,1	-3,8	-4,5	-3,7
MYEL					
Nykylaki	55,5	60,4	59,2	42,5	35,3
Esityksen vaikutus	0,0	0,7	-3,9	-6,1	-5,6
VaEL					
Nykylaki	69,8	80,9	76,0	44,0	36,1
Esityksen vaikutus	0,0	0,3	-3,0	-1,7	-0,5
KuEL					
Nykylaki	27,0	30,5	31,3	30,0	30,1
Esityksen vaikutus	0,0	0,2	-1,7	-1,6	-0,4
Yksityinen sektori					
Nykylaki	27,1	29,3	28,4	28,9	29,8
Esityksen vaikutus	0,0	0,1	-1,6	-1,2	-0,1
Julkinen sektori					
Nykylaki	38,7	42,7	39,2	32,4	31,1
Esityksen vaikutus	0,0	0,3	-1,8	-1,6	-0,4
VEKL					
Nykylaki	0,0	0,0	0,1	0,6	0,7
Esityksen vaikutus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä					
Nykylaki	30,4	33,1	31,3	30,4	30,8
Esityksen vaikutus	0,0	0,2	-1,6	-1,4	-0,2
Palkattomien osuus					
Nykylaki	0,1	0,3	0,7	1,2	1,2
Esityksen vaikutus	0,0	0,0	0,1	0,3	0,4

Eläketurvakeskus on työeläketurvan kehittämisen ja toimeenpanon lakisääteinen yhteistyöelin, asiantuntija ja yhteisten palveluiden tuottaja. Tutkimustoiminnan tavoitteena on tuottaa korkeatasoista ja laajasti hyödynnettävää tietoa eläketurvan arvioimiseen ja kehittämiseen.

Pensionsskyddscentralen är ett lagstadgat samorgan och sakkunnig inom verkställigheten och utvecklingen av arbetspensionsskyddet. Vi producerar gemensamma tjänster för arbetspensionssystemet. Vår forskning har som mål att ta fram högklassig information som nyttiggörs på bred front vid bedömningen och utvecklingen av pensionsskyddet.

The Finnish Centre for Pensions is a statutory co-operation body, expert and producer of joint services for the development and implementation of earnings-related pension provision. The aim of our research is to produce high-quality, widely applicable information for the evaluation and development of pension provision.

